БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 156 (7156)
ИЮЛИИН 3
ВОСКРЕСЕНЬЕ
1955 он

Сэн 20 мүнгэн.

Мүнөөдэр Советскэ авиациин һайндэр

Манай алдарта авиаци мандаха болтогой!

СССР-эй Агаарай Флодой Үдэр

Мүнөөдэр советскэ арад, тэрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд СССР-эй Агаарай Флодой Үдэрые тэмдэглэжэ байна. Энэ бүгэдэарадай заншалта һайндэрые манай ороной ажалшад ажахын болон культурна байгуулалтын бүхы һалбаринуудта шэнэ амжалтануудые туйлан угтажа байна.

Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые хэрэг дээрэнь бэелүүлэн, манай хүдэлмэришэн анги, колхозно таряашад ниаг түрэл Эхэ оронойнгоо хүсэ шадалые улам бэхижүүлхын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэнэ. Арадай ажахын эбдэршэгүй түшэг тулгуури болохо хүндэ индустри хүсэн түгэлдэрөөр хүгжэн дэбжэнэ. Мүн социалистическэ хүдөө ажахые ойрын хэдэн жэл соо эрид хүгжөөхэ асари ехэ зорилгонууд амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна. Советскэ экономикын хэлбэришэгүйгөөр һалбаран бадархатай хамта ажалшадай ажабайдал жэлһээ жэл бүри улам һайжарна.

Манай советскэ арад коммунизмын гэрэлтэ замаар урагшаа дабшан, энхэ амгалан жаргалта байдалые зохёон байгуулха зуураа, Эхэ оронойнгоо хүсэ шадалые, тэрэниие найдамтайгаар хамгаалха хүсые бэхижүүлгэдэ, Советскэ Армиие болон тэрэнэй таһаршагүй нэгэн хуби — Агаарай-Сэрэгэй Флодой хүгжэлтэдэ анхаралаа ехээр табина.

Росси хадаа авиациин ба агаараар ниидэхэ онгосуудай анха түрүүшынхеэ бии болоһон орон юм. Имагтал манайда, манай орондо дэлхэй дээрэ эгээн түрүүн агаараар ябажа эхилһэн байна, тэрээгээрнь бидэнэр омогорхоно ёһоороо омогорхонобди. Ородой агуусхэ эрдэмтэд Ломонов, Менделеев, Жуковский, Циолковский, Чаплыгин гэгшэд авиационно наукын үндэһэ һуури табигшад юм. Ородой мэдээжэ эрдэмтэ ба ухаалан зохёогшо А. Ф. Можайский дэлхэй дээрэ эгээн түрүүн, 1882 ондо самолёт зохёон байгуулаад, тэрэнээ агаарта туршаһан байгаа. Иигэжэ агаараар ниидэлгэдэ анха түрүүн эхи заха табигдаһан байна.

Манай орондо дэлхэй дээрэ анха түрүүн олон мотортой хүндэ самолёдууд, хүнгэн ба хурдан истребительнүүд, гидросамолёт, планер, авиационно парашют, самолёдой радиостанци гэхэ мэтын щэнэ шэнэ зүйлнүүд бии болгогдоһон байна. Мүн, имагтал Россида ниидэлгын хэрэгэй түрүүшын мастернууд П. Нестеров, К. Арцеулов, Е. Крутень ба бусад элитэ лётчигууд урган гараа һэн.

Агуусхэ Октябрьска Социалистическэ революциин илаһанай һүүлээр, советскэ засагай жэлнүүдтэ Агаарай Флот хүгжэлтын шэнэ замаар һалбаран бадаржа эхилээ.

Советскэ хүсэтэ авиациин хурдан түргэнөөр хүгжэлгэ хадаа Коммунистическэ партиие, Советскэ гүрэниие байгуулагша сэсэн мэргэн В. И. Ленинэй ба тэрэнэй хэрэгые үргэлжэлүүлэгшэ И. В. Сталинай нэрэнүүдтэй нягта холбоотой юм.

Советскэ авиациин хүсэн түгэлдэр барас хүсэнь илангаяа Эхэ ороноо хамгаалгын Агуусхэ дайнай үедэ эли тодоор харуулагдаа. Ябаган сэрэг, артиллери, танкова, далайн сэрэгүүдтэй нягта холбоотойгоор манай Агаарай-Сэрэгэй Хүсэнүүд дайсаниие дараха хэрэгтэ гайхамшагта үүргэ дүүргэһэн байна. Дайнай һүүлэй гурбан жэл соо гитлеровскэ Германиин бүтээжэ гаргаһан 80 мянган самолёдуудһаа 75 мянганиинь советско-германска фронт дээрэ үй бута сохигдожо, үгы хэгдэһэн юм.

Советскэ лётчигууд инаг һайхан Эхэ орондоо хизааргүй ехэ дуратай, эрэлхэг зоримгой баатар сэрэгшэд байһанаа харуулаа. Тэдэнэй 200 мянга гарань Советскэ Союзай орденууд ба медальнуудаар шагнагдаһан байна. Хоёр мянга гаран лётчигууд Советскэ Союзай Геройнуудай нэрэ зэргэдэ хүртөө. Алдарта 63 лётчигууд «Алтан Одон» медальда хоёр дахин хүртэһэн байна. Александр Покрышкин, Иван Кожедуб гэгшэдтэ энэ ехэ нэрэзэргэ гурба дахин олгогдоо.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуусхэ дайнда Советскэ Союзай туйлаһан илалта хадаа советскэ ниитын ба гүрэнэй байгуулалтын, манай Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй илагдашагүй ехэ хүсэтэй байһаниие эли тодоор гэршэлжэ үгөө.

Дайнай һүүлээр манай Зэбсэгтэ Хүсэнүүд советскэ арадай энхэ амгалан ажабайдалые найдамтайгаар, нарин нангинаар хамгаалан сахижа байна. Тэдэнэй тоодо алдарта Советскэ лётчигууд өөһэдынгөө дайшалхы мэргэжэлые улам дээшэлүүлжэ, Эхэ оронойнгоо аюулгүй байдалые һэрэмжэтэй хёрхоор сахилсана.

Арадай ажахыда ехэхэн удхашанартай Гражданска Флот һүүлэй жэлнүүдтэ ехэхэн амжалтануудые туйлаа. Уласхоорондын ба орон доторхи агаарай харгы замууд жэл ерэхэ бүри олошоржо, агаараар ашаа шэрэлгэ хэдэн дахин ехэ болоһон байна.

СССР-эй Агаарай Флот хадаа советскэ арадай омогорхолынь болонхой. Тиимэшье хадань манай ороной ажалшад ДОСААФ-эй хүдэлмэридэ тон эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, советскэ авиациин дам саашадаа хүгжэхэ хэрэгтэ анхаралаа ехээр хандуулна.

Коммунизм байгуулжа байһан советскэ арад эб найрамдалай хэрэгэй илан мандахын түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэнэ.

Манай арад хэндэшье заналта хэнэгүй, хэндэшье добтолон орохоёо байнагүй. Харин империалистическэ лагериин зүгһөө халдан ороо хадань, советскэ арад ба тэрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд өөрынгөө арадай эрхэ сүлөө ба бэеэ даанхай байдалые аршалан хамгаалжа шадаха байһаниинь лабтай.

Советскэ Зэбсэгтэ Хүсэнүүд ба тэрэнэй хүсэн түгэлдэр Агаарай-Сэрэгэй Флот хэзээ хэзээнэйхиһээ хүсэтэй, шэнэ түрүү техникээр зэбсэглэгдэнхэй ба гүйсэд хангагданхай, мүнөө үеын эрхим арми болонхой. Тиимэшье хадаа эб найрамдалай, демократиин ба социализмын хэрэгые бата бэхеэр хамгаалан сахигшань мүн.

ССР Союзай Оборонын Министрын ПРИКАЗ

1955 оной июлиин 3. *№ 108* *Москва город.*

Нүхэд лётчигууд ба штурманууд, инженернүүд ба технигүүд, агаарай буудагшад ба радистнууд, авиационно механигууд ба мотористнууд, авиационно промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд!

Нүхэд солдадууд ба матросууд, сержантнууд ба старшинанууд!

Нүхэд офицернүүд, генералнууд ба адмиралнууд!

Мүнөөдэр советскэ арад ба тэрээнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд СССР-эй Агаарай Флодой Үдэрые һайндэрлэжэ, манай авиациин хүгжэлтэдэхи шэнэ туйлалтануудые тэмдэглэжэ байна.

Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй авиациин лётчигуудта ба бүхы личнэ составта мүнөөнэй авиационно техникэ шудалалгада саашадаа амжалта туйлахыень, манай Агаарай Флодой хүсэ шадалай дээшэлхые хүсэнэб.

Агаарай Гражданска Флодой лётчигуудта өөһэдынгөө шадабариие таһалгаряагүй нарижуулан һайжаруулхыень, ДОСААФ-эй лётчигуудспортсменүүдтэ спортивна шэнэ рекорднуудые туйлахыень хүсэнэб.

Конструкторнуудта ба авиационно промышленностиин бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ наука ба техникын тон шэнэ туйлалтануудай үндэһөөр советскэ авиациие хүгжөөхэ хэрэгтэ бүри ехэ амжалтануудые туйлахыень хүсэнэб.

Агаарай Флодой Үдэрые тэмдэглэн иигэжэ **захирнаб:**

Мүнөөдэр, 1955 оной июлиин 3-да, манай Эхэ ороной столица — Москвада, союзна республикануудай столицануудта артиллерийскэ хорин буудалгаар салют хэхэ.

Советскэ Агаарай Флот мандаха болтогой!

Агуусхэ советскэ арад, тэрээнэй шэн зоригто Зэбсэгтэ Хүсэнүүд мандаха болтогой!

Манай Инаг түрэл Советскэ Правительство мандаха болтогой!

Коммунизм байгуулгын түлөө тэмсэлдэ советскэ арадай зоригжуулхы ба хүтэлбэрилхы агуусхэ хүсэн болоһон Советскэ Союзай Коммунистическэ парти мандаха болтогой!

ССР Союзай Оборонын Министр
Советскэ Союзай Маршал
Г. ЖУКОВ.

Алдарта Советскэ авиациин һайндэрые бүхы араднай тэмдэглэнэ

Республикын ажалшад СССР-эй Агаарай Флодой Үдэрые тэмдэглэнэ

Бүхы советскэ арадтайгаа хамта манай республикын ажалшад СССР-эй Агаарай Флодой Үдэрые үргэнөөр тэмдэглэжэ байна. Энэ үдэрнүүдтэ ДОСААФ-эй эхин организацинуудаар, промышленна ба транспортна предприятинуудаар, МТС ба колхозуудаар Советскэ авиациин алдарта зам тухай хөөрэлдөөнүүд, элидхэл ба лекцинүүд үнгэргэгдэнэ.

Улан-Удын ПВЗ-гэй культура ба амаралтын парк соо энэ үдэртэ зорюулагдан эмхидхэгдэһэн фото-зурагуудай выставкэ олониие һонирхуулба. Мүн Агаарай Флодой Үдэр тухай тиимэ выставкэнүүд городой томо томо предприятинуудаар эмхидхэгдээ. Мүнөө эдир авиамоделистнүүд авиамоделистнүүдэй июль һарада болохо мүрысөөндэ бэлэдхэжэ байна.

Энэ алдарта үдэртэй дашарамдуулан, манай республикын ажалшад Забайкальска гражданска флодто үни удаан хүдэлмэрилһэн, хуушанай авиаторнуудай амжалтануудые тэмдэглэжэ байна. Тэдэнэй тоодо Ломбо Сергеевич Петинов оролсоно. Нүхэр Петинов өөрынгөө мэргэжэлые эрхим һайнаар мэдэдэг. Тиин мэргэжэлдээ хэдэн арбаад залуушуулые һургажа гаргаһан байна. Тэрэнэй һурагшадай нэгэниинь Советскэ Союзай Герой—истребитель Петр Харитонов байһан юм.

Гражданска авиаци республикын ажахыда али болохоор туһална. Загаһа үсхэбэрилгэдэ тэрэ ехэ үүргэ эзэлнэ. Мүнөө самолёдоор Байгалай омули хаа хаанагүй абаашагдажа үсхэбэрилэгдэхын тулада гол мүрэнүүдтэ табигдана. Мүн самолёдоор ургамалай хоротон хюдагдадаг, ой тайгын түймэр унтаргаагдадаг болонхой. Гражданска авиациин пилодууд, нүхэд Шанин, Гриднев, Казимиренков, Грянёв гэгшэд Торидо, Сэлэнгэдэ, Яруунада ой тайгые гал түймэрһөө хамгаалха үүргэеэ эрхимээр дүүргэнэ.

...Улаан хэрээһэн тэмдэгтэй хэдэн самолёдууд Улан-Удын гражданска аэродром дээрэ саг үргэлжэ дежурлажа байдаг. Санитарна самолёдууд ямаршье сагта ниидэхээр бэлэн байдаг юм. Тэдэнэй ниидэхэ маршрут юрын бэшэ: харин полидо, шэнжэлэгдээгүй талада, холын тосхоной дэргэдэ, уйтан хабшуу газарта бууха ушар болодог. Эдэ самолёдууд үбшэнтэниие асардаг, врачнарые үбшэнтэндэ абаашадаг. Иимэ хүндэтэй ба орёо бэрхэ уялгые пилодууд нүхэд Каромыслов, Таболин, Гуров ба бусад эрхимээр дүүргэнэ.

СССР-эй Агаарай Флодой Үдэрэй хүндэлэлдэ

СССР-эй Агаарай Флодой һайндэр мүнөөдэр июлиин 3-да болохонь. Энэ һайндэрые бүхы оромнай баяртайгаар тэмдэглэжэ байна. Эсэгэ ороной авиациин алдарта түүхэ тухай, советскэ авиаконструкторнууд болон самолёт бүтээгшэдэй туйлаһан амжалта тухай, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуусхэ дайнай үедэ лётчигуудай харуулһан баатаршалга тухай элидхэл болон хөөрэлдөөнүүд предприятинуудта, сэрэгэй частьнуудта болон дайшалхы корабльнуудта, колхозууд болоно совхозуудта үнгэргэгдэнэ.

Агаарай Флодой Үдэртэ зорюулагдаһан элидхэл болон лекцинүүд Сталинай нэрэмжэтэ Московско автомобильна, Кировэй нэрэмжэтэ «Динамо», «Серп и Молот», 2-дохи часовой, Кагановичын нэрэмжэтэ гүрэнэй нэгэдэхи подшипникова, Войковой нэрэмжэтэ шэрэм шудхалгын заводуудта, тэрэшэлэн столицын бусадшье предприятинуудта болоһон байна. Арми, Авиаци ба Флодто туһалха һайн дуранай общиествын московско городской комитет «Сокольнигой», Сталинай нэрэмжэтэ измайловска культура ба амаралтын паркнуудта, М. В. Фрунзын нэрэмжэтэ Советскэ Армиин Центральна Байшангай паркда авиационно выставкэнүүдые эмхидхээ. Тэдэ выставкэнүүдтэ планернүүд, парашюдууд, аэродинамическа соргонууд, самолёдуудай модельнүүд, авиационно моторнууд табигдаха байна. (ТАСС).

Гүрэнэй уранзурагай искусствын хэблэл. Уранзураашa В. Сурьяниновай зураһан энэ плакат гаргагдаба. ТАСС-эй фотохронико.

Авиаци арадай ажахыда туһална

ТАШКЕНТ, июлиин 1. (ТАСС). Узбекистан ороной элдэб городуудта агаарай зам байгууланхай. Ташкентһээ ороной олон городууд руу самолёдууд ниидэдэг юм.

Авиаторнууд хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ жэл ерэхэ бүри ехэ туһаламжа үзүүлдэг боложо байна. Ургалмалнуудые хорхой шумуулнуудһаа аршалан хамгаалха, ургамалнуудта нэмэлтэ тэжээл үгэжэ, лётчигууд үнгэрэгшэ жэлдэ 500 мянган гектар газар дээрэ хүдэлмэри хээ.

Советскэ арадай һайндэр

Агаарай Флодой Үдэрые —социализмын ороной авиациин хүсэ шадалай һайндэрые советскэ арад баяр баясхалантайгаар тэмдэглэжэ байна.

Улаан Тугай орденто, армида, авиацида ба флодто туһалха һайн дуранай Общиествын (ДОСААФ) ажал-ябуулгань өөрынгөө түрэл Советскэ Арми ба тэрэнэй авиаци тухай советскэ арадай анхарал оролдолго гаргадаг байһанай тодорхой гэршэ мүн.

Үргэн олониитэ ажалшад ДОСААФ-эй эхин, һуралсалай ба спортивна организацинуудта сэрэгэй, тэрэ тоодо авиационно эрдэмые шудална.

Авиационно спортдо ажалшадай хабаадахын, бэе махабадаа хатуужуулхын, эрэлхэг зориг, баатаршалга, бэрхэшээл дабахаар бэлэн байлга, табиһан зорилгоёо эрид шууд бэелүүлгэ гэхэ мэтын гайхамшагта шанарнуудтай байхаар өөһэдыгөө хүмүүжүүлхын тула бүхы арга нүхэсэлые Коммунистическэ парти ба Советскэ правительство манай орондо байгуулаа.

Парти ба правительствын эсэгэ ёһоной анхарал оролдолгодо харюу болгон, советскэ агаарай спортсменүүд гайхамшагта спортивна амжалтануудаараа советскэ Эхэ оронойнгоо алдарые жэл бүри улам суурхуулна.

1954 ондо ДОСААФ-эй авиационно спортсменүүд шэнэ ехэ амжалтануудые туйлаа. Уласхоорондын Авиационно Федерациин (ФАИ) бүридхэлдэ 1954 оной декабриин 31-дэ байһан дэлхэйн авиационно 269 рекорднуудһаа 88-ыень СССР-эй авиационно спортсменүүд туйлаһан байна.

1954 ондо ДОСААФ-эй советскэ парашютистнүүд дэлхэйн 29 рекорд туйлаа. Тэдэнэй дүрбэн рекордые советскэ эхэнэрнүүд-парашютистканүүд тогтообо. 1954 ондо парашютна спортын талаар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын тула Францида үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ советскэ парашютистнүүдэй команда командна түрүү һуури эзэлээ. Советскэ спортсмен-досаафовец Иван Федчишин парашюдай спортоор дэлхэйн чемпионой нэрэзэргэдэ хүртэбэ.

Спортын мастер Георгий Виталин парашютын спортоор дэлхэйн дүрбэн рекорд туйлаа. Киевскэ медицинскэ институдай студентка, спортсменка-парашютистка Любовь Мазниченко парашюдаар ехэ үндэрһөө дэбхэржэ бууха талаар дэлхэйн рекорд тогтообо. Москвагай студентка Алла Макарихина дэлхэйн гурбан рекорд тогтообо.

Манай планеристнүүд спортивна шэнэ амжалта туйлаа. Жэл соо тэдэнэр бүхэсоюзна 14 рекорд тогтообо. Днепропетровско аэроклубай планерист Александр Щербах «А-2» гэжэ хүнгэн планерээр сэхэ замда 285 километр ниидэжэ, газарта буунгүйгөөр 6 час 50 минута ябаба. Московско 3-дахи аэроклубай спортсменка-планеристка Люция Бган бүхэсоюзна гурбан рекорд туйлаба.

1954 ондо спортын габьяата мастер Виктор Ильченко хоёр хүнэй һууха планерээр холо ниидэлгын дэлхэйн рекорд (829, 822 километр) туйлаба. Уласхоорондын Авиационно Федераци (ФАИ) тэрээндэ Лилиенталиин медаль олгобо.

Эгээн үргэнөөр дэлгэрһэн авиационно спорт—авиамоделизм саг үргэлжэ хүгжэжэ байна. 1954 ондо авиамоделистнүүд 15 рекорд, тэрэ тоодо дэлхэйн хоёр рекорд тогтообо. Авиамоделист-спорсмен Петр Величковский радиогоор жолоодогдодог самолёдой моделиин удаан саг соо ниидэхэ талаар рекорд туйлаба. Энэ моделиин ниидэлгэ 2 час 26 минута үргэлжэлөө.

1954 ондо ДОСААФ-эй авиационно спортсменүүд авиационно спортдо амжалта туйлаһанайнгаа түлөө 76 медальнуудаар, тэрэ тоодо 28 алтан медальнуудаар шагнагдаба.

Советскэ орондо авиационно спорт угаа ехээр алдаршанхай. Элдэб янзын авиационно спортдо советскэ оюун бэлигтэ залуушуулые үргэнөөр хабаадуулха гээшэ ДОСААФ-эй бүхы организацинуудай патриотическа һайн һайхан зорилго мүн.

ДОСААФ-эй хүдэлмэри ябуулхадаа, советскэ хүнүүд социалистическэ Эхэ оронойнгоо оборонно хүсэ шадалые бэхижүүлнэ, эб найрамдал сахилгын хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулна.

ДОСААФ-эй эхин организацинуудай дэргэдэхи һуралсалай кружогуудта хүнүүд үйлэдбэриһөө таһарангүйгөөр авиационно хэдэн мэргэжэлэй эхин шатын эрдэм шудална.

Авиационно спортые бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ ба бэхижүүлхэ тухай Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын анхарал оролдолгодо харюу болгон, ДОСААФ-эй гэшүүд авиационно эрдэм шудалха, спортивна мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ талаар шэнэ амжалтануудые туйлана.

Советскэ арад өөрынгөө авиацида ехэ дуратай. Хүсэн түгэлдэр Агаарай Флодой баатарлиг зам ба амжалтануудые советскэ хүнүүд омог баяртайгаар харана. Манай оюун бэлигтэ арад, тэрэнэй эрдэмтэд, конструкторнууд, лётчигууд авиационно наукануудые байгуулха ба хүгжөөхэ хэрэгтэ, авиациин хүгжэлтэдэ туйлай ехэ нэмэри хэбэ. Коммунистическэ партиин ба Советскэ правительствын сэсэн мэргэн политикын, үдэр бүриин хүтэлбэрилгын ашаар, манай ороной хамгаалалтын хэрэгтэ, арадай ажахые хүгжөөхын тулада ехэ удхашанартай хүсэн түгэлдэр советскэ Агаарай Флот байгуулагдаа.

Энэ жэлдэ Агаарай Флодой Үдэр хадаа олониитын-оборонно ба спортивна хүдэлмэриин шэнэ дэбжэлтээр, ДОСААФ-эй гэшүүдэй тоогой саашадаа олошоролгоор тэмдэглэгдэнэ.

Манай республикын ажалшад Агаарай Флодой Үдэрые үргэнөөр тэмдэглэжэ байна. ДОСААФ-эй эхин организацинууд авиациин Үдэр тухай элидхэлнүүдые, хөөрэлдөөнүүдые, лекцинүүдые республикын ба Улан-Удэ городой заводуудта, предприятинуудта, эмхи зургаануудта үнгэргэнэ.

ДОСААФ-та зорюулагдаһан залуушуулай амаралтын вечер ПВЗ-гэй культурын ба амаралтын парк соо болобо. ДОСААФ-эй хүдэлмэри тухай фотовыставкэнүүд эмхидхэгдээ. Тиимэ выставкэнүүд городой бусад предприятинуудта эмхидхэгдэнэ.

Улан-Удын Пионернүүдэй ордон соо авиамодельнүүдэй выставкэ эмхидхэгдэбэ. Гэгээрэлэй министерствотэй хамтадаа ДОСААФ-эй республиканска комитет авиамодельнүүдэй саг үргэлжын выставкэ бэлэдхэнэ. Энэ оной июль һарада үнгэргэгдэхэ авиамоделистнүүдэй республиканска мүрысөөндэ ехэ бэлэдхэл хэгдэжэ байна. Энэ жэлдэ Улан-Удэ городой ДОСААФ-эй эхин организацинууд олон парашютистнүүдые бэлэдхэбэ.

Энэ оной июлиин 11-дэ морин арал дээрэ, мүн Кяхтын шоссейн эхиндэ ДОСААФ-эй Улан-Удын автомотоклуб авиациин Үдэрэй хүндэлэлдэ автомашинные шадабаритайгаар жолоодохо ба горючи алмаха талаар мүрысөө үнгэргэхэнь.

Г. Намсараев, ДОСААФ-эй Бурят-Монголой республиканска Комитедэй түрүүлэгшын орлогшо.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ ГҮРЭНЭЙ АГААРАЙ ФЛОТ

Мүнөөдэр—СССР-эй Агаарай Флодой Үдэр. Энэ үдэр хадаа бүхы советскэ арадай, тэрээнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй заншалта һайндэр, манай авиацие, Эсэгэ оронойнгоо техникые ба промышленностиие, авиационно наукын хүдэлмэрилэгшэдэй туйлалтануудые бүгэдэ арадаараа хаража үзэхэ үдэр мүн.

Мүнөө жэл советскэ арад болбол оронойнгоо ажахын ба культурна ажабайдалай бүхы һалбаринуудта шэнэ амжалтануудые туйлан, СССР-эй Агаарай Флодой Үдэрые тэмдэглэжэ байна. Хүдэлмэришэн анги ба колхозно таряашад Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, шэн зоригто ажалаараа манай инаг Эхэ ороной баялигуудые, хүсэ шадалые арьбадхана.

Советскэ хүнүүд үүсхэн зохёохы энхэ амгалан ажал хэжэ байха зуураа, оронойнгоо хамгаалгын шадалые дам саашадань ехэ болгохо тухай, һуларшагүй анхарал гаргана, авиациин хүгжэлтэдэ анхаралаа угаа ехээр табина.

Манай авиаци алдарта гоё түүхэтэй, алдарта баатарлиг заншалтай юм, тиин Советскэ Союзай ажалшад өөрынгөө авиацяар омгорхохо дүүрэн эрхэтэй байна.

Росси болбол авиациин анха түрүүшынхеэ бии болоһон орон мүн. Ородой ба дэлхэйн авиационно наукын үндэһэ һууриие табигшадынь ородой агууехэ эрдэмтэд Ломоносов, Менделеев, Циолковский, Жуковский гэгшэд байһан юм. Ородой мэдээжэ эрдэмтэ ба ухаалан зохёогшо А. П. Можайский дэлхэй дээрэ эгээ түрүүн 1882 ондо самолёт зохёон байгуулаад, тэрээнээ туршажа үзэһэн байгаа. Ородой ухаалан зохёогшо С. С. Неждановский дэлхэй дээрэ эгээн түрүүшын планер зохёогоод, тэрээнээ туршажа үзэһэн юм. Д. П. Григорович — дэлхэй дээрэ түрүүшын гидросамолёт — ниидэдэг онгосо зохёобо. Ниидэлгын хэрэгэй түрүүшын мастернууд баһал Россида түрэбэ. Лётчигууд-новаторнууд П. Н. Нестеров, К. К. Арцеулов ба бусад олон хүнүүд гайхамшагта ехэ баатаршалгаараа манай Эхэ орониие алдаршуулһан байна. Нестеров болбол дээдэ зэргын пилотаждa анхан эхи табиһан, тиигээд дэлхэй дээрэ эгээ түрүүлэн «бүтүү зангилаа» огторгойдо хэһэн байха юм.

Авиационно агууехэ нээлтэнүүдэй ба ухаалан зохёолгын Эхэ орониинь байһан болобошье, хаанта Росси хадаа эсэгэ оронойнгоо авиацие бараг һайнаар байгуулжа шадаагүй һэн. Тэрэнэй шалтагааниинь юун байгааб гэбэл, хаанта Росси экономическа ба политическэ талааараа гээгдэнги, гадаадын капиталай мэдэлдэ байгаа бшуу. Манай ороной ажалшадые хүсэд дүүрэнээр сүлөөлһэн Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин илаһан ушар лэ Эсэгэ ороной наука ба техникые хүгжөөхэ бүхы арга нүхэсэлнүүдые байгуулаа, авиациин ба агаараар ниидэлгын хэрэгэй хүгжэхэ шэнэ советскэ үеые, эгээн гэрэлтэ тодо ба үрэ ехэтэ үеые нээжэ үгөө.

Советскэ хүсэтэ авиациие байгуулһан ба тэрээниие хүгжөөһэн ябадал Коммунистическэ партитай, Советскэ гүрэниие байгуулагша сэсэн мэргэн В. И. Ленинэй ба тэрээнэй хэрэгые үргэлжэлүүлэгшэ И. В. Сталинай нэрэнүүдтэй нягта холбоотой юм.

Арадай ажахые хүгжөөхэ табанжэлэй түсэбүүд, орониие индустриализацилгын политика советскэ Агаарай Флодые байгуулгада шиидхэхы үүргэ дүүргээ юм. Коммунистическэ партяар ударидагдаһан бэлиг түгэлдэр, ажалда дуратай советскэ арад өөрынгөө металлургиин, машина бүтээлгын, мотор бүтээлгын ажал хэрэгые байгуулһан, авиационно промышленностиин ургаха база тодхоһон байна. Манай арад авиазаводуудые бодхоогоо, научна институдуудые, һургуулинуудые эмхидхээ, инженернүүдые, техникүүдые, лётчигуудые һурган бэлэдхээ.

Эсэгэ оронoo хамгаалгын дайнай эхилхэһээ бүри урид Советскэ Союз авиационно агууехэ гүрэн болоод байһан юм. Аяар хоёрдохи табанжэлдэ манай агаарай хүсэнүүд тэрэ үедөө тон хүсэтэй гэжэ тоологдодог

Г. Чучев, авиациин гвардиин генерал-лейтенант.

байһан дүрбэн мотортой бомбардировщигуудтай, хоёр мотортой түргөөр ниидэдэг самолёдуудтай, үхэр буу тодхоһон истребительнүүдтэй болоод байһан юм. Үни удаан, холо ба дээгүүр ниидэхэ талаар дэлхэйн 168 рекорднуудай 62-ыень советскэ эрэлхэг зүрхэтэй, шадамар бэрхэ лётчигууд туйлаһан юм. Москваһаа хойто полюс дээгүүр гаража США хүрэтэр Чкалов Громов хоёрой экипажуудай газарта буунгүйгөөр ниидэһэн ушарые бүхы дэлхэйнхид мэдэхэ.

Фашистска тэнэг золигууд СССР-тэ эсэргүүгээр дай эхилхэдээ, манай авиационно промышленностиие богони саг соо һалгаахабди, Советскэ Армиин агаарай хүсые даража шадахабди гэжэ һанаһан байгаа. Тиигээд бүхы ондоо юумэнүүдтэл адляар, гитлеровецүүдэй энэ һанамжань буруу һүрөө һэн.

Парти ба гүрэнэй асари ехэ эмхидхэлэй хүдэлмэри сэрэгэй үйлэдбэриин үзэгдөө дуулдаагүй ехэ дэбжэлтэ хангаһан байгаа. Дайшалхы техникынгээ тоогой талаар немецүүдэй манииe булижа байһан ушарые болюулха гэһэн дайнай тэрэ үеын тон шухала зорилго энээнэй ашаар амжалтатайгаар шиидхэгдээ һэн. Дайнай һүүлэй гурбахан жэлэй туршада манай заводууд жэл бүри 40 мянга хүрэтэр самолёдуудые гаргадаг болобо.

Ондо ондоо түхэлэй сэрэгүүдтэй—ябаган сэрэг, артиллери, танкова, далайн сэрэгүүдтэй дайшалхы нягта барисаатайгаар ябажа, советскэ лётчигууд дайсанай сэрэгүүд ба техникэдэ айхабтар ехэ, хүсэтэ сохилто хэжэ гэмтээдэг байгаа. Москва, Сталинград шадар, Кубаниида ба Курска сахаригта, Украинада, Белоруссида болоһон байлдаануудта, Берлиниие абахын түлөө болоһон түүхэтэ байлдаанда, мүн японецүүдай Квантунска армиие бута сохихын тула зүүн зүгтэ болоһон байлдаануудта советскэ авиаци айхабтар ехэ амжалтануудые туйлаһан байна. Эгээл манай авиаци, манай бүхы Зэбсэгтэ Хүсэнүүд немецкэ магтаалта авиациие бута сохижо һалгааһанаараа түүхэтэ ехэ габьяатай байха юм. Дайнай һүүлэй гурбан жэлэй турша соо гитлеровскэ Германиин бүтээжэ гаргаһан 80 мянган самолёдуудһаа 75 мянганиинь советско-германска фронт дээрэ үгы хэгдэһэн баримтые һануулбал хүсэд элн болоно.

Советскэ правительство харсага шэнги шуран хүбүүдэйнгээ аша габьяае үндэрөөр сэгнэбэ. 200 мянга гаран авиаторнууд Советскэ Союзай орденууд ба медальнуудаар шагнагдаа. 2.199 хүнүүдтэ Советскэ Союзай Геройн нэрэзэргэ олгогдоо. Алдарта 63 лётчигуудта хоёр удаа, мүн тон шалгарһан хоёр лётчигуудта —Александр Иванович Покрышкин, Иван Никитич Кожедуб гэгшэдтэ гурба удаа энэ ехэ нэрэзэргэ олгогдожо, «Алтан одон» медаль зүүлгэгдэһэн байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда Советскэ Союзай туйлаһан илалта сэсэн мэргэн Ленинэй байгуулһан социалистическэ гүрэнэй ба тэрээнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй илагдашагүй хүсэ шадалые гэршэлнэ.

Дайнай жэлнүүдтэ тодорон гараһан, капиталистическэ байгуулалтада орходоо советскэ ниитын ба гүрэнэй байгуулалтын булюу һайн байһан ушар дайнай һүүлээрхи үедэ бүри хүсэтэйгөөр тобойсо харагдаба. Коммунистическэ партяар хүтэлбэрилэгдэһэн манай арад дайниие түгэс илалтаар дүүргээд, өөрынгөө ажахые һэргээн бодхоохын ба дам саашадань хүгжөөхын түлөө эсэшэ сусашагүй эршэ зоригтойгоор оролсожо, экономикын болон культурын бүхы һалбаринуудта шэнэ хүсэтэ дэбжэлтэ туйлаһан байха юм.

Манай ороной ажахы хурдан түргэнөөр хүгжэнэ. Мүнөө жэл табадахи табанжэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдэжэ байна. Промышленностиие хүгжөөлгөөр дайнай урда тээхи хэмжээн һураггүй дабагдаа. Хүндэ индустри, машина бүтээлгэ, нүүрһэнэй промышленность эрид шууд дэбжэнэ, хүсэтэ электростанцинууд бодхоогдоно, социалистическэ хүдөө ажахымнай саашадаа хүгжэхэ замаар ябана. Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд бүхы арадтаяа хамта парти ба правительствын табиһан ехэнүүд зорилгонуудые шиидхэжэ байна.

Советскэ Союз хадаа эб найрамдалые сахиха ба бэхижүүлхэ политика шууд сэхээр, хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлнэ, уласхоорондын хани харилсаанай, оронуудай хоорондо бүтэмжэтэй һайн барисаа хүгжөөхын түлөө тэмсэнэ. Гэхэтэй хамта, США-гэй засаг баригшадаар толгойлогдоһон ээрхэг түримхэй империалистическэ хүсэнүүд СССР-тэ ба арадай демократиин оронуудта эсэргүүгээр шэнэ дай сэхэ бэлэдхэжэ байна. Тэдэнэр атомна бомбоор айлгахаяа һанана, зэбсэгжэлгые түргэдхэнэ, Европодо ба Азида сэрэгэй олон тоото база байгуулна.

Советскэ хүнүүд болбол өөрынгөө түрэл правительствын эб найрамдалда дуратай зүб зүйтэй политикые дэмжэжэ, коммунистическэ общеcтвын жабхаланта һайхан ордон байгуулжа байха зуураа, СССР-эй хамгаалгын хүсэ шадалые дам саашадань бэхижүүлхэ тухай эсэшэ сусашагүй анхаралаа табина. Советскэ Армиин ба тэрээнэй таһаршагүй нэгэ хубинь болохо авиациин техническэ хүсэ шадал жэлһээ жэлдэ урган нэмэнэ. Манай авиаци мүнөө үеын хүсэд һайн реактивна самолёдуудтай, тон шэнэ буу зэбсэг ба түхеэрэлгэтэй болонхой. Манай ороной авиационно элитэ ехэ конструкторнууд ба самолёт бүтээгшэд А. Н. Туполев, В. М. Мясищев, А. И. Микоян, С. В. Ильюшин, А. С. Яковлев, С. А. Лавочкин, А. М. Люлька, В. А. Добрынин, В. Я. Климов, Н. Д. Кузнецов ба бусад олон хүнүүд шэнэ, бүри һайн машинануудые бии болгохын тулада амжалтатайгаар хүдэлмэрилжэ байнхай.

Алдарта советскэ лётчигууд саг үргэлжэ нарижан һайжаржа байгаа техникые амжалтатайгаар шудалаад байхадаа, элдэб бэрхэшээлтэй эрхэ байдалда өөһэдынгөө зорилгонуудые шиидхэхэ, айхабтар дээгүүр, тон түргэнөөр ниидэхэ аргатай болоһон байна. СССР-эй Агаарай сэрэгүүдтэ түрүү экипажуудай ба подразделенинүүдэй тоо үдэрһөө үдэртэ олошорно, дайшалхы ба политическэ бэлэдхэлэй эрхимшүүлэй тоо олошорно, агаарай сэрэгшэдэй мэргэжэл дээшэлнэ.

Арадай ажахын хэрэгсэлнүүдые хангадаг гражданска авиаци ехэнүүд амжалтануудые туйлаһан байха юм. Уласхоорондын ба орон доторхи агаарай харгы замууд жэл ерэхэ бүри олон болоно. Гражданска агаарай флодоор ашаа шэрэлгэ дайнай һүүлээр оло дахин ехэ болонхой.

Советскэ авиаци тухай бүхы арадай анхаралаа табижа байһанай элн тодо жэшээ хадаа ДОСААФ-эй ажал, хүдэлмэри болоно. Олон тоото аэроклубуудта авиационно спортивна кадрнууд һурган бэлэдхэгдэнэ, планернэ ба парашютна спорт ниитэ зоной дунда ехээр дэлгэржэ байна.

СССР-эй Агаарай Флодой амжалтанууд тон ехэ. Гэбэшье, советскэ хүнүүд һанаагаа амардаг зангүй бшуу. Мүнөө үеын оршон байдал саг үргэлжэ дайшалхы бэлэн байхыемнай, эб найрамдалые ба манай Эхэ ороной аюулгүй байдалые һэрэмжэтэй хёрхоор сахихыемнай манииe уялгална.

Бүгэдэарадай анхарал оролдолгоор хүреэлэгдэһэн, Коммунистическэ партиие ба Советскэ правительствые тойрон нягтаар жагсаһан манай алдарта лётчигууд өөһэдынгөө хүдэлмэридэ ба дайшалхы һуралсалда улам шэнэ амжалтануудые үдэрһөө үдэртэ туйлажа байна. Агаарай-Сэрэгэй Флот болбол СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй бусад бүхы түрэлэй сэрэгүүдтэй хамтадаа Советскэ Союзай гүрэнэй интересүүдые, советскэ арадай энхэ амгалан, үүсхэн зохёохы ажалые найдамтайгаар хамгаалагша байһан юм, мүнөө байна, мүн хойшодоошье байха юм.

КЯХТЫН АЙМАГТА

КУКУРУЗА ҺАЙНААР УРГАЖА БАЙНА

Кяхтын аймагай Субагтын сомоной Маленковой нэрэмжэтэ колхозой полинууд дээрэ кукуруза һайнаар ургажа байна. Маленковой нэрэмжэтэ колхоз энэ жэлдэ 480 гектар кукуруза таряа һэн. Мүнөө 4-дэхи тракторна бригада (бригадирынь М. Перевалов), 3-дахи тракторна бригада (бригадирынь Б. Мункуев) тарилгын ряд хоорондын элдүүрилгэ хэжэ үтэгжүүлгэ оруулжа байна.

СПОРТИВНА МҮРЫСӨӨНҮҮД БОЛОБО

Һаяхан Кяхта городто городой һургуулинуудай ба хүдөө ажахын техникумэй, культурна гэгээрэлэй һургуулиин, педучилищиин, бурят дунда һургуулиин командануудай хоорондо волейболоор мүрысөөн үнгэргэгдэбэ. Энэ мүрысөөндэ һайн дүнгүүдые харуулһан. Кяхтын нэгэдэхи дунда һургуули түрүү һуури эзэлжэ, Кяхта городой чемпион болобо.

ХОНИН БҮРИҺӨӨ 3 КИЛОГРАММ НООҺО

Маленковой нэрэмжэтэ колхоз хони олоор үсхэбэрилдэг юм. Колхозой эрхим хонишон, БМАССР-эй Верховно Соведэй депутат Ц. Дансарунова басагантаяа хамта 800 толгой хонидые харууһална. Тиин тэдэнээ нэгэшье хоролтогүйгөөр, тобир тарганаар ондо оруулаа. Нооһо хайшалалгын дүнгүүдэй еһоор тэрэнэй отарын хонин бүриһөө 3 килограмм нооһо хайшалжа, үндэр амжалта туйлаба.

ОРОД ДРАМЫН ТЕАТР ГАСТРОЛЬДО

Ород драмын театрын артистнар аймагай колхозуудаар гастрольдо ябажа байна. Гастрольдо БМАССР-эй габьяата артистка Р. Бельская, Северо-Осетинскэ Автономно областиин габьяата артистка З. Вишневская ба мүн бусад артистнууд хабаадалсана. Тэдэнэй репертуарта: «Кража», «История одной любви», «В сиреневом саду» гэһэн зүжэгүүд бии. Тэдэнэр Кяхта городой ажалшадта «В сиреневом саду» гэһэн зүжэг бэрхээр харуулаа. Энэ зүжэгые 300 гаран хүн хараһан байна. Мүн артистнар аймагай колхозуудаар зүжэг наада харуулаа.

С. Ангабаев.

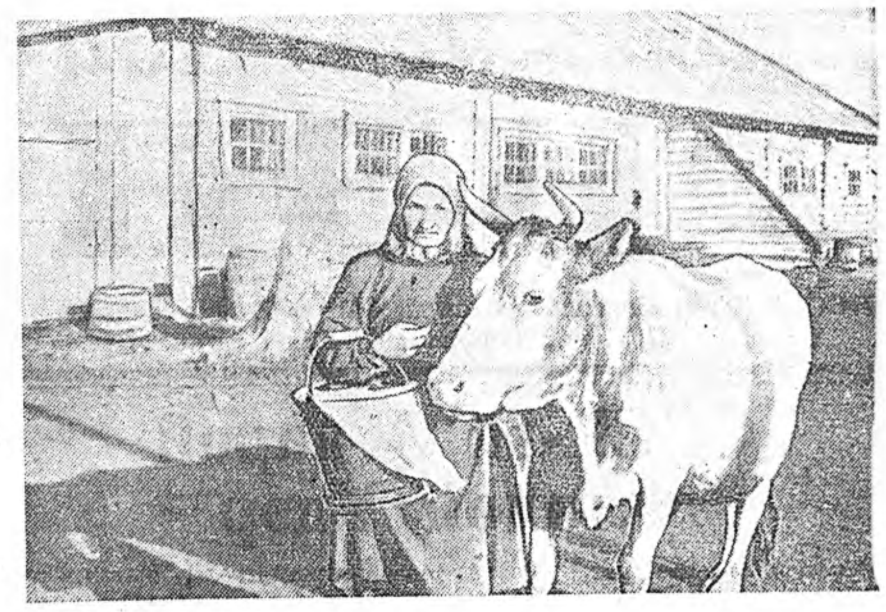

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Баунтын аймагай «Бага Амалат» гэжэ хамһабариин ажахын һаалишан А. Козулина. Энэ һаалишан ажахын мүнөө жэлдэ үнеэн бүриһөө 2500 литр һү һааха уялга абаһан байгаа. Тиин малаа зунай бэлшээридэ гаргатараа үнеэн бүриһөө 1150 литр һү һааһан байна.

Н. Кондрашовай фото.

Һү, нооһо гүрэндэ ехээр үгэхэбди

Бүдүүн, шэмэтэ болон концентрированнэ тэжээл ехэ дутуутай байбашье, манай колхоз энэ үбэлые яһала һайнаар үнгэргөө. Манай колхозой малшад малаа хоролтогүйгөөр ондо оруулхын тулада оролдосотойгоор ажаллаа.

Малажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ ехэдхэхэ тухай партиин ЦК-гэй январска Пленумэй табиһан зорилгые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө манай малшад бүхы хүсэ шадалаа зорюулна. Манай колхозой һүнэй-товарна фермын хүдэлмэрилэгшэд үнеэдһээ һү һаалгые дээшэлүүлхын тулада ехэ оролдолго гаргана. Жэшээнь, нүхэр Дамдиновай хүтэлбэрилдэг фермэ һү һаалгые үдэр бүри дээшэлүүлжэ байна. Ажахын жэлэй эхинһээ июниин 20 болотор тус фермын үнеэн бүриһөө 510 литр һүн һаагдаа. Манай колхозой үнеэдэй 3 гүүртэнүүдһээ Яруунын маслопромой сепараторна пунктда үдэр бүри 1000 гаран литр һүн ороно. Манай колхоз байгша оной сентябриин нэгэн болотор гүрэндэ һү тушааха ба худалдаха түсэбөө заатагүй дүүргэхэ. Энэ зорилго бэелүүлхын тулада колхозой правлени, партийна организаци үнеэдһээ һү һаалгые дээшэлүүлгээр бүхы хэмжээ абажа байна. Мүнөө бүхы гүүртэнүүдтэ үнеэдэй һүниин адуулга, үдэрэй 3 һаалга эмхидхэгдэнхэй. Үнеэдэй үдэрэйнь һаалга бэлшээри дээрэнь хэгдэдэг, үнеэн бүхэнэй 2 килограмм харааатай концентрат эдюулэгдэнэ. Гадна, август һараһаа эхилээд бүхы үнеэдтээ, тугалнуудтаа ногоон конвейертэ таригдаһан ургамалые сабшажа, нэмэлтэ тэжээл үгтэдэг болохо.

Мүнөө манай колхозой хонишод республикын габьяата зоотехник нүхэр Гончиковой, хониной-товарна фермые даагша нүхэр Нимбуевай хүтэлбэрэсэр хонидой нооһо хайшалжа дүүргэжэ байна. Нооһо хайшалалгада 2 электроагрегат хүдэлөө. Эдээндэ МТС-эй дүршэлтэй механизаторнууд Дугаров, Белоусов гэгшэд хүдэлмэрилжэ, агрегадуудые һаадгүйгөөр ябуулаа. Хонидой нооһо хайшалалгые түргэнөөр дүүргэхын тулада энэ хүдэлмэридэ хүн зониие олоор хабаадуулаабди. Гэрэй эзэн эхэнэрнүүд болон һургуулиин һурагшанар нооһо хайшалалгада ябалсаа. Цижып Батуева, Цырендулма Хабарыгзенова, Дарижап Жанчипова, Лхамажап Гончикова болон бусад һайнаар хүдэлөө. Июниин 21-нэй мэдээгээр 6287 гаран хони хайшалжа, 127 центнер нооһон, тэрэ тоодо 40 центнер нарин нооһон, 41 центнер нарибтар нооһон абтаа. Зарим һубай хонидһоо, хусануудһаа 7—8 килограмм нарин ба нарибтар нооһон хайшалагдана.

Манай колхоз энэ жэлдэ 64 центнер нооһо гүрэндэ тушааха байгаа. Энэ түсэбөө бидэнэр үни хада дүүргээ һэмди. Энэ жэлдэ гол түлэб нарин, нарибтар нооһон гүрэндэ тушаагдаа. Мүнөө колхоз гүрэндөө нооһо худалдажа байна. Зуугаад центнер һайн шанартай нооһо түсэбһөө гадуур гүрэндэ тушаажа шадахабди. Иигээд байхадаа хахад миллион шахуу түхэригэй олзо гансахан нооһонһоо абаха байнабди. Энэмнай колхозой олзо доходой 50 процентнь болохо юм.

Манай колхозой хонишод ойрын 2—3 жэл соо хониин һүрэгөө нарин ба нарибтар нооһотой үүлтэрэй болгожо, үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо нооһо хоёр дахин ехээр абадаг болохо гэжэ шиидэнхэй. Энэ зорилгоё дүүргэжэ шадахамнай лабтай.

Б. Бадмаев, Яруунын аймагай «Улаан-Туяа» колхозой түрүүлэгшэ.

Хонидой нооһо хайшалжа дүүргэхэ

МУХАРШЭБЭР. (Манай корреспондентһээ). Аймагай түрүү колхозууд МТС-үүдэй электрохайшалалгын агрегадуудаар хонидойнгоо нооһо саг сооьнь хайшалжа захалаа һэн. Октябриин сомоной «Путь Ленина», Шаралдайн сельсоведэй «Гигант», Сутайн сомоной Хрущевой нэрэмжэтэ колхозууд хониной нооһо хайшалалгые түрүүшын үдэрһөө үргэнөөр ябуулаад, уялгата еһоор гүрэндэ нооһо тушааха түсэбүүдээ болзорһоонь урид дүүргэбэ. «Путь Ленина», «Гигант», Хрущевой нэрэмжэтэ колхозууд гүрэндэ нооһо тушааха жэлэйнгээ түсэбые 150-һаа 180 процент хүрэтэр дүүргээ. Мүнөө эдэ колхозууд түсэбһөө гадуур нооһо тушаалгые үргэлжэлүүлһээр.

Гэхэтэй хамта, аймагай зарим колхозууд хонидой нооһо хайшалалгые удааруулжа байна. «Улаан Шулуутай», Кировэй, Сталинай нэрэмжэтэ колхозууд энэ хүдэлмэриие илангаяа нобшо удаанаар ябуулжа байнхай. Кировэй нэрэмжэтэ колхоз хонидой нооһо хайшалжа байбашье, гүрэндэ нэгэшье килограмм нооһо тушаагаадүй. Мүн Сталинай нэрэмжэтэ колхозой хониной отара бүхэндэ хэдэн центнерээр нооһон хэбтэдэг. Тээд тэрэ нооһон гүрэндэ тушаагданагүй.

Аймаг дотор хонидой үүлтэр һайжаруулха, илангаяа нарин ба нарибтар нооһотой хонидые олошоруулха хүдэлмэри мүртэйгөөр ябуулагдадаггүй байһаниинь энэ жэлэй хонидой нооһо хайшалалгын үедэ элн тодоор харагдаба. Юуб гэхэдэ, «Заготживсырьёгой» Мухаршэбэрэй пунктда тушаагдаһан нооһоной ехэнхи хубинь шэрүүн ба шэрүүбтэр нооһон байна. Тиимэһээ хонин бүриһөө нооһо хайшалалга урда жэлнүүдэйхиһээ дээшэлнэгүй. Жэшээлхэдэ, Кировэй нэрэмжэтэ колхоз хонин бүриһөө дунда зэргээр оройдоо 1,5 килограмм нооһо хайшална. Мүн Сутайн сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхозойхид нарин ба нарибтар нооһотой хонидые олоор үсхэбэрилхын түлөө оролдоггүй дээрэһээ шэрүүн ба шэрүүбтэр нооһотой хонидһоо оройдоо 1,5—1,7 килограмм нооһо хайшална.

Хониной нооһо хайшалалгые эрхим шанартайгаар, богонихон болзор соо үнгэргэхэ аргатай байбашье дээрэ дурсагдаһан колхозууд энэ хүдэлмэриие болошогүйгөөр удааруулжа байна.

Б. Дымбрылов.

Хонин бүриһөө 3,2 килограмм нооһо хайшалба

Сталинай нэрэмжэтэ колхоз Прибайкальска аймаг соо хамагһаа түрүүлжэ хонидойнгоо нооһые хайшалжа дүүргээ. Үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо хонин бүриһөө 1,5 дахин ехэ нооһон хайшалагдаа. Хонин бүриһөө дунда зэргээр 3,2 килограмм нооһон хайшалагдаба.

Иигэжэ колхоз гүрэндэ нооһо тушааха түсэбөө хамагһаа түрүүлжэ дүүргээд, мүнөө дээшэлүүлэгдэһэн сэнгээр худалдажа байна.

Г. Ильин.

Үүлтэртэ мал абана

Малажалай ашаг шэмэ үгэлгые улам дээшэлүүлхын тула колхозууд малайнгаа үүлтэрые һайжаруулна. Кяхтын аймагай Ехэ-Нугын сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхоз һаяхан симментал үүлтэрэй 4 бухануудые абаа. Тэрэ тоодонь Сэлэнгын гүрэнэй племрассаднигай зонодохи Кагановичын нэрэмжэтэ колхозой үүлтэртэ фермэдэ тэжээгдэһэн сэбэр симментал үүлтэрэй эрхим класай нэгэ буха бии юм.

Аймагай колхозууд малайнгаа үүлтэрые улам һайжаруулхын түлөө эрид тэмсэнэ.

А. Михайлов.

Шэнэ газар элдүүрилгэ үргэлжэлһөөр

Закаменай МТС-эй харьяата колхозууд энэ жэлдэ 1600 гектар шэнэ ба боро газарые нэмэжэ элдүүрилхэ юм. Гансахан Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 500 шахуу гектар шэнэ газар элдүүрилхээр хараална. Мүн Хрущевой, Кагановичын нэрэмжэтэ колхозууд энэ талаар ехэ хүдэлмэри хэнэ. Мүнөө МТС-эй механизаторнууд шэнэ ба боро газар хахалалга дээрэ эршэмтэйгээр хүдэлмэрилжэ байна.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилжэ байһан 1-дэхи ба 2-дохи тракторна бригаданууд 300 шахуу гектар газар элдүүрилээд байна. Тэндэ хүдэлмэрилжэ байһан трактористнууд нүхэд И. Мардаленов, А. Мардаленкова, С. Дондуков, С. Шойдопов гэгшэд үдэр бүхэндэ халаанайнгаа нормо үлүүлэн дүүргэнэ.

Мүн 7-дохи тракторна бригада шэнэ ба боро газар хахалалга дээрэ амжалтатайгаар хүдэлмэрилжэ байна. Энэ бригада хамта дээрээ 250 гектар хахалаа. Бригадын гэшүүд нүхэд Д. Нанзаков, Г. Очиров ба бусад даалгабаряа хододоо 150—180 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

С. Попов.

Лекторскэ нэгэдэлэй хүдэлмэриие һайжаруулха

Ажалшадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулха гээшэ ажал хүдэлмэрээ саг болзор соонь, һайн шанартайгаар дүүргэлгэдэ туһалдаг гэжэ элитэ.

Ниитэ-политическэ хүдэлмэриин удхашанарые мэдэжэ байжа, Мухаршэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхозой партийна эхин организаци ажалшадай дунда лекци, элидхэл олоор уншадаг болохын, ойлгууламжын хүдэлмэри һайжаруулхын түлөө анхаралаа табинагүй. Совхоздо хүдэлдэг интеллигенциин хүсэ бултыень хэрэглэбэл, ниитэ-политическэ хүдэлмэрээ тэндэхи партийна организаци һайжаруулжа шадаха арга боломжотой. Эндэ 32 коммунистнууд, 30 гаран комсомолецууд, олон багшанар, врачууд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд хүдэлжэ байдаг.

Совхоздо лекторскэ нэгэдэл 11 хүнһөө байгуулагданхай. Нёдондо жэл энэ нэгэдэлэй гэшүүд яһала һайнаар хүдэлөө һэн. Лекторскэ нэгэдэлэй гэшүүд элидхэл, лекци уншадаг байгаа. Теэд февраль һараһаа хойшо совхозой лекторскэ нэгэдэлые һургуулиин багша Н. Фокинагай хүтэлбэрилдэг болоһонһоо хойшо энэ нэгэдэлэй гэшүүд хүдэлхэеэ болишоо. Залуу, шадабари багатай дээрэһээ нүхэр Фокина түрүүшээр юунһээ эхилхээ ойлгодоггүй байгаа, һүүлэй үедэ ажал бүтээшье һаа, үгышье һаа хамаагүй гэжэ тэрэ бododог болошонхой. Ха яа элидхэл уншагдахадаашье һонирхолтойгоор уншагданагүй. Лекторнууд лекци, элидхэл уншахадаашье хэзээб даа үни зохёогдоһон, хуушаршаһан текстнүүдые хэрэглэдэг байна. Лекторэй саарһа хараад уншашахадань, хэлэһэн үгэнүүдыншье һайнаар ойлгогдодоггүй, зоншье мүртэй шагнадаггүй юм. Тиимэһээ урдань элидхэлэй болоходо ажалшад олоороо ерэдэг, һонирхожо дууладаг аад, мүнөө тэдэнэр ерэжэ шагнаха дурагүй боложо байна.

Уншагдаха лекциин идейно-теоретическэ хэмжээе дээшэлүүлхэ талаар анхарал табигданагүй. Бэшэгдэһэн лекцинүүдые лекторскэ нэгэдэлэй суглаан дээрэ зүбшэжэ, дутуу дундануудынь элирүүлэгдэнэгүй. Мүнөө үедэ уласхоорондын байдал ба бэшэшье һонирхолтой асуудалнуудаар элидхэл дуулаха хүсэлэнтэй зон ехэ олон. Гэбэшье, мэргэжэлтэй, бэлэдхэлтэй лекторнууд аймагһаа ерэжэ, совхозой хүдэлмэришэдэй дунда тон үсөөн лекци, элидхэл хэнэ.

Научно-гэгээрэлэй ба ниитэ-политическэ хүдэлмэри «Эрдэм» совхоздо һайжаруулхын тулада Мухаршэбэрэй аймгүйсэдкомой культурын таһаг ба совхозой парторганизаци шухала хэмжээ абаха зэргэтэй.

В. Братенков.

Һурагшадай эдэбхи

Кударын аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой 3-дахи комплексно бригадада һурагшадай суглаан үнгэргэгдэбэ.

Малай ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхэ гэһэн парти, правительствын эрилтые бэелүүлхэ хэрэгтэнь түрэлхидтөө бүхы хүсөөрөө туһалхаар бэлэн байһанаа һурагшад энэ суглаан дээрэ мэдүүлбэ.

Тэдэнэр мүнөө 3 звено бүридхөөд, силоснэ барилгануудта хэрэглэгдэхэ шулуу бэлдэжэ, зөөжэ байна. Ахалагша классуудайнь һурагшад барилга дээрэ хүдэлмэрилнэ. Бага наһатайшуулынь полидо гаража, таряанай, кукурузын ургасые буртаг үбһэ ногоонһоо сэбэрлэнэ. Иигэжэ тус колхозой һурагшад ехэ эсэгэнэртээ ажалдань туһалжа байна.

Ц.-Д. Битухеев.

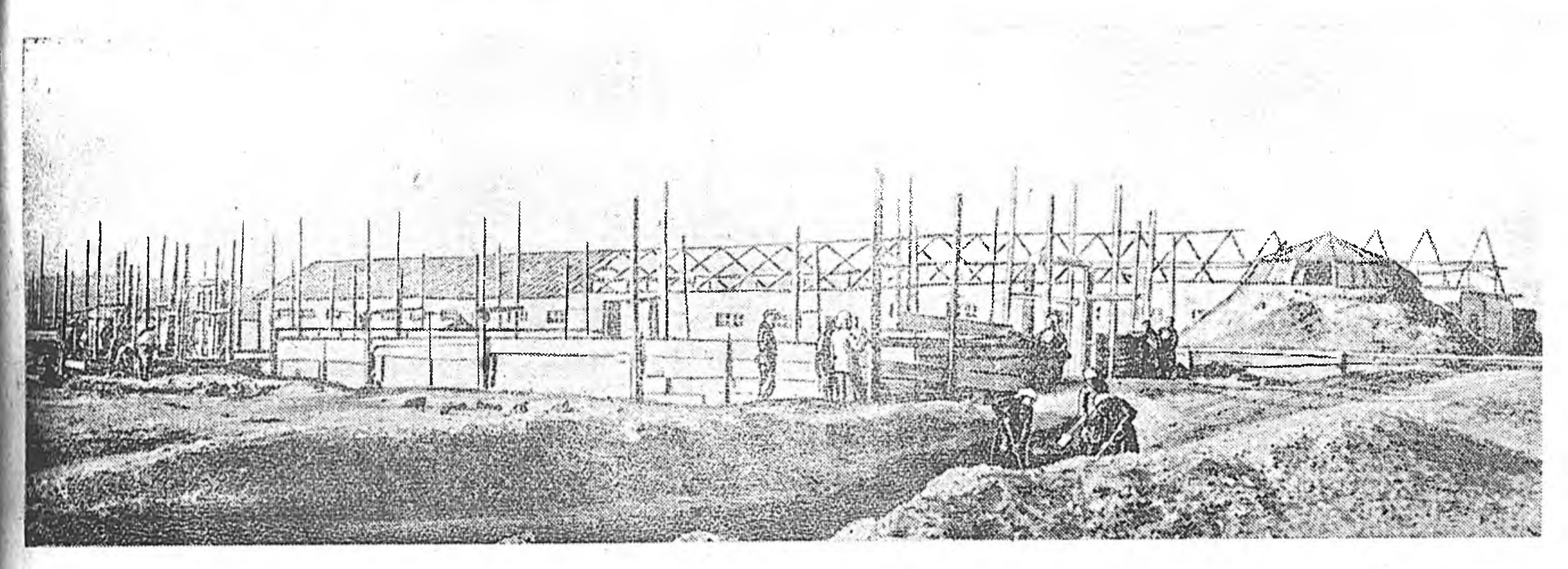

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз (Кудара) тус бүридөө 100 үнеэнэй байха хоёр байра, хоёр набтар башни, хоёр траншей барижа байна. 22 хүнһөө бүридэһэн тусхай бригада энэ барилга дээрэ хүдэлмэрилнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: энэ барилга харуулагдана.

А. Мантаевай фото.

Силоснэ барилгын хүдэлмэриие түгэсхэхэ хэрэгтэй

☆☆☆

Барилгашаднай һайнаар ажаллана

Манай колхозой гэшүүд малайнгаа тоо толгой олошоруулхын, ашаг шэмыень дээшэлүүлхын түлөө шууд тэмсэжэ байна. Энэ зорилгые амжалтатайгаар шиидхэхын тулада колхозниигууд ороойһо тарьяанай ургасые дээшэлүүлхэ, малдаа хүсэд хүрэхэ шэмэтэ ба бүдүүн тэжээл бэлэдхэхэ гэжэ шиидээ.

Тэжээлэй бата бэхи база байгуулхын тулада колхозниигууд энэ жэлдэ 200 гектарта кукуруза тарьяа. Мүнөө кукурузын ногоон квадрадууд жэрылдэн гаранхай. Ургасын хойноһоо харууһа эмхидхэгдэнхэй. Кукурузаһаа һайн лэ ургаса абтаха гээшэ ха.

Энэ жэлдэ тэжээл бэлэдхэлэй хүдэлмэри нёдондоноойхиһоо хангүй ехэ байхань. Юуб гэхэдэ, колхознай 3500 тонно силос дараха түсэбтэй. Тиимэһээ колхозой правлени, партийна организаци силоснэ барилгада шухала анхаралаа хандуулна. Парторганизациин үүсхэлээр барилгын тусхай бригада эмхидхэгдэһэн, тэндэ олон коммунистнууд эльгээгдэһэн байна. Барилгын хүдэлмэриие коммунист Д. Эрдынеев хүтэлбэрилнэ. Барилгашадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулхадаа парторганизаци тэдэнине барилгашадай зорилготой нягтаар холбоно, энэ хүдэлмэриин шухала удхашанартайе гүнзэгыгөөр ойлгуулна.

Силоснэ барилгын һарын түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилэн партийна организаци болон правлени барилгашадые материалаар таһалдуулхагүй хэмжээ абаа һэн. Нэн түрүүн материал хаанаһаа абахаб гэһэн шухала асуудал табигдаад байгаа. Тиихэдэнь партийна организаци энээн тухай колхозниигуудтай һайтар хөөрэлдэжэ, барилгашадай өөһэдынгөө хүсөөр шулуу, модо олоҗо, бэлэдхэжэ шадаха байһыень элирүүлээ. Тиин барилгашад богонихон болзор соо 850 кубометр шулуу, 500 кубометр барилгын модо бэлэдхэһэн байха юм. Колхозой правлени барилгые цементээр таһалдуулангүй хангаа.

Мүнөө барилгын хүдэлмэри дүүргэгдэхэ шахуу болоҗо байна. 150—200 тонно силосэй багтаха 10 гаран траншей малтажа, шулуугаар ханалха байнабди. Мүнөө 9 траншейн нүхэн малтагданхай, тэдэнэй 5-ниинь шулуугаар ханалагдажа дүүрэбэ.

Партийна организациин агитаторнууд барилгашадай дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулна. Жэшээнь, агитатор И. Батуев, П. Баранов, Д. Цыдынов гэгшэд партиин ЦК-гэй январска Пленумэй шиидхэбэринүүдэй бүлэг бүхэн тушаа хөөрэлдөө хэһэн байна. Тэдэ агитаторнууд өөһэдөөшье барилга дээрэ бэрхээр ажалладаг, нормоёо үдэр бүри 160—170 процент дүүргэдэг юм.

Барилгын хүдэлмэриие улам түргэдхэхэ зэргэтэйбди. Теэд энэ хэрэгтэмнай Гашейн МТС-эй зүгһөө оодтэй туһаламжа үзүүлэгдэнэгүй. Ядахадаа МТС газар малтадаг машинаяашье эльгээгээгүй. МТС-эй парторганизаци энээн тушаа анхаралаа табижа, барилгые хурдадхаха хэмжээ абаха бээ.

З. Замбалов, Мухаршэбэрэй аймагай Булганинай нэрэмжэтэ колхозой парторганизациин секретарь.

Тракторaар траншейнүүдые малтана

Куйтунска МТС-эй харьяата колхозууд энэ жэлдэ кукуруза ехэ газарта тарьяа. Мүнөө хаа хаанагүй кукуруза һайнаар ургажа байна. Энээнэй ургасые саг сооньь хуряагаад, һайнаар хадагалхын тулада силоснэ һайн барилганууд хэрэгтэй. Траншейнүүд болон силоснэ бусад барилганууды хэхэ гээшэ ажал ехэтэй хүдэлмэри юм. Илангаяа газарай шорой малталгые механизмын хүсөөр хэхэ гээшэ ехэ удхашанартай. Энэ зорилгоор Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлмэрилдэг нүхэр Кондаковой хүтэлбэрилдэг тракторна бригадынхид рационализаторска дурадхал оруулһан байна. Энээнэй ашаар газарай хүдэлмэри механизацилагдаа. Юуб гэхэдэ, эдэнэр тракторна плугые тааруулаад «ДТ-54» тракторaар траншейн нүхэнүүдые малтажа байна. Сүүдхэ соо эдэнэр 400 кубометр шорой малтажа гаргаа.

Ингэжэ тааруулагдаһан плугтай агрегадаар 10 час соо 200—250 кубометр шорой малтажа хаяха байна. Энэ агрегадта оройдоо 2 хүн—тракторист прицепщик хоёр хүдэлдэг. Мүнөө Баргажанай аймагай олон колхозууд плугуудые ингэжэ тааруулаад, траншейн нүхэнүүдые малтажа байна.

Г. Эрдынеев.

Шефүүдэй туһаламжа

Улан-Удын паровозо-вагонно заводой кузнечнэ цехын хүдэлмэришэд бригада болоод, Сэлэнгын аймагай XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой силоснэ барилгада хүдэлмэрилжэ байна. Цехын слесарь Николай Киселёв энэ бригадые хүтэлбэрилнэ. Эдэнэр 800 тонныи багтаха силоснэ траншей малтажа байна. Энэ барилгаяа мүнөө дүүргэхэ дүтэлөө.

ПВЗ-гэй турбинын машинист Алексей Степановай хүтэлбэрилдэг бригада мүн энэ аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо 500 тонныи багтаамжатай силоснэ траншей малтажа байна. Траншейгээ ханалаад, жэлэжэ гол түлэб дүүргээ. Гадна, эдэнэр уһанай насос хэжэ, огородто тодхоо. Энээгээр огородой 10 гектар овощь хэрэгтэй сагтаа уһалагдажа байха юм.

В. Титов.

☆

Модо, шулуугаар таһалдуулна

Кяхтын МТС-эй механизаторнууд өөһэдынгөө хүсөөр харьяата колхозуудтаа 2000 тонно силосэй багтаха траншейнүүдые, тэрэ тоодо Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо 1000 тонно силосэй багтаха траншейнүүдые бэлэдхэхэ уялга абаһан юм.

Эгээн түрүүн энэ ажалда Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлдэг нэгэдэхи бригада (бригадирынь П. А. Черноyров) ороһон байна. Тус бригадын механизаторнууд Усть-Киран гэжэ газарта шлако-бетонно силоснэ траншей барижа байна. 250 тонныи траншей малтаха түсэбтэй аад, 70 тонныихиие малтажа дүүргээ. Мүн эндэ хүдэлдэг 2-дохи бригада (бригадирынь Г. Немчинов) Шанаа гэжэ газарта ажаллана.

Гэбэшье, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Воронцов, парторганизациинь секретарь нүхэр Афанасьев) силоснэ траншей ханалха модо ба материалнуудаар тракторна бригаданууды хангаха ёһотой аад, ехэ муугаар хангана. Жэшээнь, нүхэр Гунтуповай хүтэлбэрилдэг тракторна бригада Сольпадь гэжэ газарта 200 тонныи траншей бэлэн болгохо ойртоо. Энэ бригадые колхозой 3-дахи комплексно бригада (бригадирынь нүхэр Н. Н. Чибаков) модоор хангаха ёһотой. Теэд мүнөө болотор нэгэшье модо энэ бригада хэрэгтэй газартань асараадүй.

Д. Дашиев.

Силоснэ барилга дээрэ

Заиграйн аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхозой силоснэ барилга ехэ тусхай бригада барилгын материал бэлэдхээд, барилга хэгдэхэ газар зөөжэ асарһан, 200 тонно силос багтаха траншейн нүхэ малтаһан байна. Аймагай хэлхеэ холбооной таһагай хүдэлмэрилэгшэд, мүн Дунда-Үдын модо урадхуулгын участогайхид колхоздо ехэ туһа хүргэнэ. Тэдэнэр 200 тонно силос багтаха траншейн нүхэ малтаа.

Д. Жамбалов.

Түрэл хизаараа шэнжэлхэ аяншалга

Һуралсалай жэл дүүрэжэ, һурагшадай зунай амаралтын сэнгүү үе болобо. Зунай амаралтые эрхимээр үнгэргэлгэдэ туристска аяншалга ехэ һонирхолтой ба туһатай байна. Тиимэһээ манай һурагшадай олониинь газар нютагаа шэнжэлхэ аянда ябадаг. Тиихэдээ эдэнэр бэрхэшээлые дабажа хатуу зоригтой, байгаалиин үзэгдэлнүүдые ажаглан ойлгожо, шэнжэлхы дүршэлтэй болодог юм. Туристска аяншалгада ябахадаа һурагшад багшанарайнгаа туһаламжаар республикынгаа урданай ба мүнөөнэй үеые шэнжэлжэ, элдэб ургамалнууд болон минеральна зүйлнүүдые һургуулидаа асарна.

Республика доторхи баялигууд; хада уула, ой тайга, үргэн уужам таланууд—эдэ бүгэдэ манай һурагшадта һонирхолтой аян замда ябажа, түрэл нютагаа шэнжэлхэ хэрэгтэнь ехэ таатай байна.

Туристска аяншалгада бэлэдхэхэ, тэрэниие үнгэргэхэ хэрэгтэ городой болон хүдөөгэй һургуулинуудта хизаар ороноо шэнжэлхэ Улан-Удын музейн филиал туһаламжа үзүүлнэ. Тарбагатайн, Горячинска, Иволгын, тэрэшэлэн городой № 31, 12, 16, мүн бусадшье һургуулинууд музейһээ заабари абажа, холо ойрын маршрут зохёоһон, материал зүбөөр суглуулха түсэб табиһан байна.

Городой һургуулинууд жэл бүри туристска аяншалгада гарахадаа ехэнхидээ холын газарнуудаар ябадаг. Энэнь нэгэ талаараа һайн байна. Юундэб гэхэдэ, һурагшад холын аяншалгада ябахадаа бэрхэшээлые дабажа һурадаг. Тиибэшье тэдэнэр нэн түрүүн өөрынгөө городые, мүн тэрэнэй оршон тойрониие шэнжэлхэ зорилго урдаа табиха ёһотой.

Гадна, аяншалгые эрхилэгшэд хараалһан түсэбэйнгөө ёһоор ябажа, тэрэнээ заримдаа дүүргэдэггүй байна. Хэрбээ туристнар 2—3 хоногоор экскурсида гараад, һүүлээрнь нэгэ хэды болоод баһа түрүүн гараһан газартаа ошохо түсэбтэй байгаа һаа, олон темэ абаһанай хэрэггүй, харин нэгэ темые гүнзэгыгөөр шэнжэлбэл зүйтэй. «Дээдэ-Берёзовкодо ургадаг ургамал гү, али эмдэ ородог тэндэхи ургамалнууд» гэһэн темэ абаад, тэдэниие суглуулха, нэрэнүүдыень мэдэжэ абахаһаа гадна, эдэ ургамалнууд ямар ашатай туһатай юм гэжэ ойлгохо шухала. Онуркoво тосхондохи жэмэстэ газарнуудые гү, али һархяагуудые, мүн тэндэхи огородой болон ой модоной хоротониие шэнжэлхэдэшье болоно. Тиихэдэ, намжаа тала дайдаар манай республикын бишыхан аяншад огто ябадаггүй заншалтай юм. Талада юу суглуулхабии, юу шэнжэлхэбии гэжэ эдэнэр һанадаг. Тэрэ тиимэ бэшэ, харин тэндэ ябахадаа үнэтэ материал суглуулжашье, һонирхолтой зүйлнүүдтэй ушаржашье болохо байна. Жэшээнь, Доодо-Иволгада хоёр мянган жэлэй урда тээ байһан эртэ урда сагай хүнүүдэй байра — гуннска городище, Доодо-Берёзовско голой адагта, түмэр харгын хүүргэдэ ойрохоно 4—5 мянган жэлэй урда тээхи неолидай үеын хүнүүдэй байра олдоһон байна. Эдэ газарнуудта экскурсяар ерэбэл тон һонирхолтой байна.

Гадна, аяншалгада ябахадаа картаар харгыгаа олоҗо, мүн үзэһэн хараһанаа үдэр бүри тэмдэглэжэ ябаха гээшэ ехэ удхашанартай хэрэг мүн. Тэрэшэлэн аяншад нютагай, аймагай түүхэ мэдэжэ, ажахын талаар тэндэхи хүнүүдээр хөөрэлдэдэггүй, мүн энэ тэрэ аймагууд юугээр баян бэ гэхэ мэтэ темэнүүдтэ ханамжаа багаар табидаг байна. Хүдөө ажахыгаа, тэрэшэлэн колхозой солото хүнүүд тухай оройдоошье материал эдэнэр суглуулдаггүй. Эдэ бүгэдые хараадаа абажа, бодомжотойгоор түсэбөө табижа, аяншалгада гарабал үрэ дүнтэйшье байхань дамжаггүй.

Һуралсалай жэлэй эхиндэ зундаа ябажа суглуулһан юумэнүүдээр выставкэ эмхидхэбэл һайн байха һэн.

Туристска аяншалга хадаа үхибүүдэй бэе махабад һайжаруулха, байгаали болон хизаар оронойнгоо түүхэ мэдэхэ, эрдэм һуралсал дээшэлүүлхэ хэрэгтэ угаа ехэ удхашанартай байна. Тиимэһээ һургуулинууд, пионерскэ болон комсомольско организацинууд туристска аяншалганuудай түсэб эртэнһээ табижа, тэрэниие һайнаар эмхидхэхэ ёһотой.

З. Бухарова.

Колхозой спортсменүүд

Спортивна талмай дээрэ залуушуул олоороо суглараад, волейболоор, үндэрые, утые харайлгаар, элдэб дистанцида урилдалгаар бэлэдхэл хэжэ байба. Энэ хадаа Мухаршэбэрэй аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой «Колхозник» гэжэ һайндуранай спортивна обществын гэшүүд ээлжээтэ мүрысөөндөө бэлэдхэжэ байна гээшэ.

Энэ общество һүүлэй жэлнүүдтэ колхозой залуушуулай дунда спортивна хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие һайнаар ябуулжа, мэргэжэл шадабари ехэтэй олохон спортсменүүдые өөһэдынгөө зэргэһээ хүмүүжүүлһэн байха юм. Мүнөө тэдэнэй зэргэдэ БГТО-гэй 1-дэхи, 2-дохи зэргын значогой нормонуудые тушааһан спортсменүүд, шатаршад, мэргэн буудагшад олон болоо. Жэшээлхэдэ, Д. Жамьянов, Б. Дугаржанов, ба бусад мэргэн буудалгаар, шатараар, хүнгэн атлетикээр разрядтай болонхой.

Б. Содномов.

Оролдосотой киномеханик

Киномеханик Тарабухин Анатолий Евстафеевич Хэжэнгын аймгүйсэдкомой культурын таһагһаа Чесанын сомоной «Коммунизм», Дээдэ-Худанай сомоной Тельманэй нэрэмжэтэ колхозуудта эльгээгдэһэн юм. Тиин энэ эдэбхитэй нүхэр колхозой центрнүүдтэ кино харуулхаһаа гадна, мүн холын фермэ, гүүртэнүүдтэ хүдэлмэрилжэ байһан малшадта кино харуулдаг байна.

Эндэ нүхэр Тарабухинай ерэхэһээ хойшо Сүнхэрэг, Бамба, Бүтүү гэжэ нютагуудта байрладаг холын гүүртын малшад саг үргэлжэ кино харадаг болоо.

А. Михайлов.

Байгаалиин научна темэдэ

Сахилгаан ба тэнгэриин дуун тухай

Заримдаа харанхы бүдэхир зунай һүни адуу манажа байтар гү, али үдэрэй аяма халууннһаа, һоно батаганаанһаа бэрхэшээгээд һүниин һэрюугээр аянда ябатар гэнтэ баглагар хара үүлэнүүд бии боложо, нюдэ алдама харанхы болошодог. Гүлмэр залуу хуһа уляаһан үзүүрээрээ газар шэрбэн шахуу найгажа, хүсэтэй мундуу һалхинай хүдэлхэтэйшье хамта ехэ уһатай аадар шааяшадаг. Гэгээн сагаан үдэр болоһон мэтэ гэрэл гэнтэ гэнтэ ялараад, бяд-тад гэһэн һүртэ ехэ абяан гаража, заригад гэхээр аймшаттай байдал үзэгдэдэг.

Үтэлһэн төөдэйтэйгөө ябатартнай тушаан боложо сахилгаанай болошоо һаа, наярха бүринь шахуу төөдэйнтнай мааин мэгзэм уншахань, гончик сумлаагаа дурдахань түргэдэшэхэ. Үхибүүн ябахадатнай буудалай бууха, сахилгаанай шарбаганахые луу унаад ябаһан хурмаста тэнгэриин газарта шэбээлжэ байһан шолмосуудые харбаһан годлинь залин боложо газарта бууна, луугай һүүлээ шарбаад гүйхэдэнь сахилгаан болоно, ехэ абяан гарана гэжэ үбгэд хүгшэдэй хэлэдэгынь һанаанда орохол байха.

Үнэндөө буудал бууха, сахилгаан сахиха гээшэ ямар ушартай юм, тэдэниие эрдэм наука яажа тайлбарилдаг бэ гээд хаража үзэе.

ААДАРАЙ ҮҮЛЭНЭЙ БҮРИЛДЭЛГЭ

Наранай элшэһээ газар дулаасажа, агаарай доодо үенүүдые халаадаг. Иимэһээнь атмосферэдэ агаарай урдаса эрид хубилна. Илангаяа үндэр гүбөөнүүдэй наруулиин агаар ехээр халажа, агаарай урдахал бүри түргэдэдэг. Уурал боложо, агаартай хамта дээшээ дэгдэлсэһэн агаар соохи уһанай уурал хүйтэндэ хүрэжэ, жэжэхэнүүд дуһалханууд болошодог. Газарай гүн доторһоо гарадаг радиоактивна туяаталгын болон наранай, космическа туяануудай нүлөөлгэһөө боложо агаарай молекулэй задархада бии болодог атмосферын электрическэ зарядуудые жэжэхэн дуһалнууд бэедээ татан абана. Иимэ зарядтай болоһон дуһалнууд бэшэ дуһалнуудтай ниилэн бүри томо болошодог. Дуһалнуудай электричествотэй болодог нэгэдэхи шалтагаанинь иимэ байна. Дуһалнуудай электричествотэй болодог хоёрдохи шалтагаанинь юуб гэхэдэ, томо болошоод газар тээшэ бороо болон унажа ябаһан дуһалнууд хүсэтэй түргэнөөр өөдөө гараһан агаарай урдхалтай хабиралдахадаа мүн дуһалнууд, тэрэнэй байһан бухы үүлэн электричествотэй болошоно. Аадарай үүлэнэй бии болодог гурбадахи гол шалтагааниинь хадаа ехэнүүд дуһалнуудые өөдөө гараһан һалхинай жэжэхэнүүд болгон, дэлбэ сасаһанһаа болоно. Дороһоо өөдөө хөөрэһэн түргэн һалхинда сохюулжа бутарһан дуһалай газаа талань отрицательна зарядтай, үлэгшэ нүгөө томохон хубинь положительна зарядтай байдаг. Агаарай ехэ түргэнөөр өөдөө урдахада һалхяар туугдаһан отрицательна-зарядтай ехэ олон жэжэхэн дуһалнууд улам дээшээ хөөрэн дэгдэнэ. Тиихэдэ положительна зарядтай хүндэ дуһалнуудтай үүлэн доошоо бороо болон унана. Тиигэжэ хоёр ондоо, положительна ба отрицательна зарядтай баглагар ехэ аадарай үүлэнүүд бии болодог.

Хоёр ондоо зарядтай электричество бэе бэедээ таталсадаг. Отрицательна зарядтай үүлэниинь положительна зарядтай үүлэеэ татадаг гэжэ физикэһээ мэдэнэбди. Зүгөөр, агаарай ехэ муугаар электричествые дамжуулдаг ушарһаа бэе бэедээ таталсалгань удаардаг, саг дары ниилэжэ шададаггүй юм.

Һалхин бүри түргэдэжэ аадарай үүлэнүүдэй электричествын бүри ехэ боломсоор положительна ба отрицательна электричествын ниилэхэ ябадалда агаар һаад хэжэ шадахаа болидог, тэдэнэй ниилэлгэ улам түргэдэдэг. Хоёр үүлэнэй хоорондо нюдэ һаргама ехэ хурса ошон ялганаад, агаарые хаха зуран хоёр үүлэнэй хоорондо тарадаг. Энээниие сахилгаан гэжэ нэрлэдэгбди. Мүн үүлэн газар хоёрой хоорондошье иимэ электрическэ разряд болодог юм. Тэрэниие залин бууба гэлсэдэгбди.

Сахилгаан яахадаа болоноб гэбэл, иимэ ушартай. Электричествотэй болоһон аадарай үүлэн һалхинда туулган ябаха зуураа, үндэр модондо гү, али гэртэ электрическэ ба магнитна энергиин нүлөөлэлгэ «индукци» үзүүлдэг. Тэрэнһээнь боложо нүлөөлэгдэһэн үүлэнэйхидэ орходоо тад ондоо зарядтай электричество газарта байһан модондо, гэртэ гү, али газарай нюрууһаа өөдэ шорхойн гараһан бэшэшье юумэндэ бии болошодог. Эдэ хоёрой ехэхэн электричествотэй боломсоор, хоорондонь туяарһан ехэ ошон ялаганаад орхихо. Ондоогоор хэлэхэдэ, гэртэ гү, али модондо залин буушаха.

Олонхи ушарта залинта аадарай болоходо мүндэр ородог, шенга һалхин болодог. Ехэ хүсэтэй һалхин, шуурган юунһээ болоноб гэхэдэ, агаарай хүрилэн эрьюулгэтэн, иишэ тиишээ ехэ хүсэтэйгөөр урдаһанһаа тэдэ болоно. Ехэ ехэ аадарай үүлэнүүдэй атмосферын дээдэ үенүүдтэ гаража, ехэ хүйтэндэ тудахадань уһанай жэжэхэн дуһалнууд хүрэжэ, бишыхан мүльһэд болоно. Тэдэнэр газар тээшэ унаха замдаа тушаалдаһан агаарай дуһалнуудые бэедээ няа няаһаар хэдэн дабхараар үетэн, мантагар мүндэр боложо газарта унадаг. Манай оронойехэнхи газартань июнь, июль һарануудта залинта аадар болодог. Залинта аадарай үбэлдөө орохо ябадал ха яа үзэгдэдэг юм. Зарим зон үбэлдөө залинта аадар болодоггүй гэжэ һанадаг. Энэнь буруу. Үбэлэй сагта дуһалнууд хүрэжэ, мүльһэн болошодог. Бороошье орохо ушар дайралдадаг.

ЯАХАДАА ЗАЛИН БУУНА ГЭЭШЭБ?

Положительна ба отрицательна зарядтай үүлэнүүдэй гү, али үүлэн газар хоёрой хоорондо электрическэ поли бии болодог. Тэрэнэй ехэ багань электрическэ зарядай хэмжээнһээ болодог. Энэ поли соо бүхы зарядуудынь, илангаяа отрицательна тэмдэгтэй эгээ жэжэхэнүүд электронуудай урдаса хэлэшэгүй ехээр түргэдэдэг. Иимэ түргэн урдажа ябаһан электронууд агаарай молекулнүүдтэй мүргэсэлдэхэдөө тэдэниие положительна ионууд ба электронууд болгон бутаргадаг. Мүн лэ шэнэ бии болоһон электронууд түрүүшынхидэйнгээ шэглэлээр ябаха зуураа, замдаа дайралдаһан бусад молекулнүүдые бутаргадаг. Ингэжэ үргэн ехэ электронуудай урасхал хоёр үүлэнүүдэй хоорондо гү, али зэргэлээ үүлэн газар хоёрой хоорондохи агаарые сүмэ сохижо, нүхэлжэ шададаг. Энээгээр сахилгаанай нэгэдэхи бэлэдхэлэй шатань дүүрэдэг. Электронуудай урдан гараһан забһарай агаар ехээр халажа, агаарай электричество дамжуулсые бүри һайжаруулдаг. Ингэжэ сахилгаанай гол шата эхилдэг. Положительна ба отрицательна зарядууд ниилэжэ разряд болодог. Тиихэдэнь лэ сахилгаанай болохые харанабди. Сахилгаанай электрическэ тогой хүсэн хэдэн арбаад мянган ампер хэмжүүртэй байдаг. Заримдаа 200 мянган ампер хүрэтэр хүсэтэй тогтой разряд болодог юм. Сахилгаанай хойно хойноһоо түргэ түргэн болохо ушарһаа ялбаганадаг, мүн ойро зуурхан саг соо нюдэнэй хараа алдама һаруул болошодог. Иимэ сахилгаае линейнэ (сэхэ тарадаг) сахилгаан гэдэг. Иимэ сахилгаанай утань 700—800 метрһээ 10 километр хүрэтэр байжа болодог юм. Сахилгаанай болон сасуу ехэ нэжэгэнээн, нүерээн болошодог. Сахилгаанай разрядай зуран ошоһон замые дахаад агаарай ехээр халаһанһаа, агаарай ехэ түргэн долгинуудһаа ехэ абяан гарадаг. Тэрэ абяае бидэнэр тэнгэриин дуун гэлсэдэгбди. Абяан ба гэрэлэй агаарта тараса хурдан түргэнэйнгөө хэмжээгээр адли бэшэ юм. Гэрэлэй нэгэ секунда соо 300 мянган километр тарахадань, абяан 332 метр тарадаг. Иимэһээ аадарай үедэ бидэ түрүүн сахилгаае хараад, һүүлээрнь тэнгэриин нэжэгэнэхэ, нэерхые дууланабди. Заримдаа сахилгаанай ялбаганахань харагдаад, тэнгэриин дуун дууладаггүй. Энэ хадаа холын сахилгаан гээшэ. Тэнгэриин дуунай заримдаа ехэ, ехээр хүхинэхэ ушар юунһээ болоноб гэхэдэ, абяанай газарһаа, хада уулануудһаа, үүлэнүүдһээ ойдо сууряатаһанһаа болоно гээшэ.

Тон һонирхолтойнь монсогор дүрсэтэй сахилгаан болоно. Энээнэй томо жэжэнь нюдаргын гү, али хүнэй толгойн зэргэ байдаг. Мүн хүндэлэнэйнь хэмжээн 10 метр болохо монсогор сахилгаан бууһан юм. Монсогор сахилгаан нэгэ секундаһаа эхилээд хэдэн минутын турша соо үргэлжэлжэ болохо. Энэ сахилгаан, юрын, линейнэ сахилгаанай удаа үзэгдэдэг. Ямар нэгэ эшхэрһэн гү, али шингаһан абяа гаргадаг юм. Монсогор сахилгаанай ябаса агаарай урдалгаһаа дулдыдадаг. Тиимэһээ гэртэ татагдажа, нээлтэтэй үүдээр, сонхоор, забһараар, гэртэ орошодог юм. Зарим ушарта аалиханаар үгы болошодог. Баһа һулахан ташаганаан гү, али хүсэтэй ехээр тас-няс тэһэржэ, юумэ бута, дэлбэ сохёод, шороб утаа тараадаг юм. Энэ сахилгаан хүниие дайрабал ехээр шатаажашье, алажашье болодог. Мүнөө эрдэмтэд иимэ монсогор сахилгаае электричествотэй болоһон азот, кислород, водород ба азодой окислнуудһаа бүридэһэн холисо гээшэ гэдэг.

ЗАЛИН БУУДАЛАЙ АЮУЛНУУД БА ТЭРЭЭНҺЭЭ БЭЕЭ ХАМГААЛХЫ АРГАНУУД ТУХАЙ

Элдэб янзаар залин буужа, юумэ ехээр гэмтээжэшье болодог. Зарим ушарта амитаниие аладаг, шатаадаг, зүгөөр, хүнэй хубсаһан зандаа үлэшэдэг. Заримдаа ямаршье гэмтэл ушаруулаагүй аад, хүниие шосэгэн бэеэрнь үлөөжэрхидэг. Заримдаа залинда дайрагдажа үхэшэһэн хүнэй бэеые шэнжэлэн харахада ямаршье юумэнэй хүрэһэн тэмдэг сараа бэедэнь байдаггүй, харин уураг тархинь гэмтэшэһэн байдаг. Залинда дайрагдаһан хүн агшан зууршье татаганангүй, гэнтэл мэдээгээ алдажа унашадаг. Һүүлдэнь мэдээ орожо амидыршоо һаа юундэ газарта унаһанаа бүри мэдэдэггүй юм. Залин гэхэ гү, али электрическэ заряд ямар нэгэн үүлэн ба газарта байһан

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта)

Хитадай Арадай Республикын правительство түгэд арадта ехэхэн туhаламжа үзүүлнэ. Полинууд дээрэхи ажал ехэтэй хүдэлмэрииие хэхэ тракторнууд Түгэдэй центр Лхасада асарагданхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Венгридэ бүтээгдэhэн трактор Лхаса шадар газар хахалжа ябана.

Синьхуа агентствын фото.

Польшын тосхонууд электричествотэй болгогдоно

ВАРШАВА, июлиин 1.' (ТАСС). Хүдөөгэй районуудые электричествотэй болгохо тушаа арадай Польшодо ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Энэ жэлдэ таряашадай 50 мянга гаран үрхэтэ айл электричествотэй болоо. Газар-тарялан эрхилдэг 800 шахуу үйлэдбэриин кооперативууд, гүрэнэй хүдөө ажахынууд болон тосхонууд, кооперативууд болон машинно-тракторна станцинуудта хабаатай 200 шахуу ажахын барилганууд электричествотэй болгогдоо.

Арадай засагай байгуулагдаhанhаа хойшо үнгэрhэн 10 жэлэй турша соо орон соохи 15 мянга шахуу тосхонууд, кооперативууд болон гүрэнэй ажахынууд электричествотэй болгогдоо. Харин буржуазна Польшодо 20 жэлэй турша соо оройдоол 1300 тосхон электричествотэй болгогдоhон байгаа.

Хүдөө нютагуудые электричествотэй болгохо талаар энэ жэлдэ бүри ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Энэ жэлдэ үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо 40 шахуу процентээр олон тосхонууд болон кооперативууд электричествотэй болгогдохо юм. Варшавска, Белостокско, Люблинскэ, Жешувска, Клецкэ воеводствонуудтахи ехэ олон тосхонууд болон кооперативууд электричествотэй болгогдожо байна.

Словакида гэр байра олоор баригдана

ПРАГА, июлиин 1. (ТАСС). Словакида гэр байра олоор баригдана, Арадай засагай тогтоhонhоо хойшо үнгэрhэн арбан жэлэй турша соо словацка городууд болон тосхонуудта 40 мянган гэр баригдаа. Братиславада, Кошицада, Пресоводо, Жилиндэ, мүн Словакиин бусадшье ехэ ехэ городуудта ажаhуудалай нилээд олон шэнэ кварталнууд урган бодоhон байна. Ажалшадай олон мянган бүлэнэр болбосон түхэлтэй шэнэ байрануудта нүүгээ.

1955 оной гүрэнэй түсэбэй ёhоор, гэр байра нилээд түргэнөөр баригдадаг болобо. Республикын бюджедэй ёhоор, гэр байра барилгада энэ жэлдэ 950 миллион крон hомологдоhон байна. Энэ мүнгые ашаглахын тулада жэлэй дүүрэтэр 11 мянган байра баригдажа дүүргэгдэхэ, үшөө 10 мянган байра баригдажа эхилхэ байна.

Гүрэнэй барилга хэгдэхын хажуугаар Словакидахи ажалшад өөhэдтөө гэр барина.

СССР США хоёрой хоорондо боложо байгаа шатарай мүрысөөн

СССР США хоёрой хоорондо боложо байгаа шатарай мүрысөөнэй нэгэдэхи турта наадагдажа дүүрээгүй партинууд Союзуудай Байшангай октябрьска залда июниин 30-да наадагдаба.

Д. Бирн СССР-эй чемпион Геллертэй уулзахадаа, наадаяа эхилэнгүйгөөр шүүгдэhэнээ мэдэрээ. Р. Бирн Керес хоёр шангаар тулалдажа тэнсээ. Кэждэн Тайманов хоёр 89-дэхи ябадалдаа наадаяа дахин хойшолуулаа. Тайманов булюу байдалтай.

Июлиин 30-да хоёрдохи турай эхилхэдэ Ботвинник-Решевский хоёр наадаа. Тэдэнэр 32-дохи ябадалдаа тэнсэхэ гэлсэбэ. Тиимэhээ, нэгэдэхи турай дүүрэхэдэ Советскэ Союзай команда 5:1 гэhэн тоотойгоор түрүүлжэ ябана. Хоёр партинь хойшолуулагдаа. Союзуудай Байшангай колонно залда июлиин 1-дэ СССР США хоёрой хоорондо боложо байгаа шатарай мүрысөөнэй хоёрдохи тур болохо байна. Тэрэ үдэр Решевский Ботвинник хоёрой хойшолуулагдаhан парти наадагдажа дүүрэхэ юм.

(ТАСС).

Сахилгаан ба тэнгэриин дуун тухай

(Түгэсхэл)

юумэн хоёрой хоорондо агаарай уенүүдэй үсөөн, шэнгэн байбалнь энэ уенүүдые сүмэ сохин гаража шададаг. Иимэhээ буудал үндэр модондо, телеграфна столбнуудта, сүмын оройдо тудадаг.

Хэрбээ үндэрөөрөө адлинууд хоёр түмэр ба модон столбнуудые бодхоо haамнай сахилгаан түмэртэнь урид бууха ушартай. Юундэб гэхэдэ, түмэр модондо орходоо электричествые hайнаар дамжуулан татадаг байна.

Сахилгаае газарта дамжуулан оруулха хэдэн арганууд байдаг. Эгээ үргэнөөр хэрэглэгдэдэгынь нэгэ үндэр түмэр стержень. Энээниие залинhаа хамгаалагдаха гэр барилгаhаа үлүү гаратар дээшэнь шобойлгоод, электричествые дамжуулха модоной үндэhэн мэтэ hалаатаhан түмэр проводнигоор газартай холбожорхидог. Залин татан зайлуулха иимэ аргые дэлхэй дээрэ эгээн түрүү ородой агуу ехэ эрдэмтэ М. В. Ломоносов ба академик Г. В. Рихман дурадхаhан байна.

Сахилгаанhаа болоhон олон янзын ушарнуудые шэнжэлхэдэ, эдэ аюулые тусхай бэлэдхэлтэй байбал дууhан усадхахаар байдаг.

Залинта аадарай орохоёо байхада гэрэйнгээ бүхы нүхэ hүбыень бүглэхэ, сонхоёо хааха хэрэгтэй. Буудалай бууджа байха үедэ буудал татажа абадаг молниеотводто, уhанай урдадаг түмэр хоолойдо дүтэлхэ, талын ганса модон доро хорохо, столбнуудта дүтэлхэ, үндэр ба тэгшэ талмай газарта байха, обоолhон үбhэндэ, ганса нэгэн гэрнүүдтэ хорохо гээшэ тон аюултай. Харин жалга соо, хонхор газарта шэбээлээ hаа дээрэ.

Залин буудалда сохюулhан хүниие газарта булаха гэлсэдэг. Энэ арга хүндэ гансал гэмтэл хэдэг юм. Юундэб тэхэдэ, буудалда дайрагдаhан хүниие искусственнаар амилуулжа, бэедэнь агаар оруулхын орондо шоройгоор, агаарай орохогүйгөөр хушажархина. Тиигэжэ тэрэнэй үхэлынь түргэдхэнэ гээшэ. Харин залинда сохюулhан хүндэ врачын ерэтэр искусственна амилалга хэжэ байха хэрэгтэй.

Бидэ энэ статья соогоо агаарта болодог электрическэ зарим hонирхолтой зүйлнүүд—сахилгаан ба тэнгэриин дуун яахадаа болодог бэ гэжэ наукын тодорхойлон тайлбарилhантай танилсабабди. Энэ хадаа бурхан, хурмаста тэнгэри, шолмос тухай шажан баригшадай номнолой хооhон худал байhыень үшөө дахин гэршэлнэ. Ажахыдаа электричествын хүсые улам ехээр хэрэглэдэг боложо байhан хүдөөгэй ажалшад наука ба техникын амжалтатай танилсаха бүреэ, байгаалиин үзэгдэлнүүд тухай ламын шажанай тарааhан барга бүдүүлиг домогуудта бүришье этигэхээ болижо байна.

С. Ардонова, физико-математическа наукануудай кандидат, Бурят-Монголой пединститудай доцент.

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй заседани

ХЕЛЬСИНКИ, июлиин 1. (ТАСС). Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй заседани Го Мо-жогой түрүүлгэ доро болобо. Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй түрүүлэгшээр профессор Фредерик Жолио-Кюри (Франци) дахинаа hунгагдаа, түрүүлэгшын орлогшонор Эмманюэль Д'Астье де Ла Вижери (Франци), профессор Д. Бернал (Великобритани), Ласаро Карденас (Мексика), г-жа Эжени Коттон (Франци), Илья Эренбург (СССР), профессор Леопольд Инфельд (Польша), Сайфуддин Китчлу (Инди), Го Мо-жо (Хитад), Артур Лундквист (Швеци), Пьетро Ненни (Итали) гэгшэд hунгагдаhан байна.

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй бюрогой составта 51 хүн ороо. Тэдээнэй тоодо Л. Казанова (Франци), Ромеш Чандра (Инди), Винсент Данкен Ждонс (Великобритани), Дж. Эндикотт (Канада), Моника Фелтон (Великобритани), П. Гуляев (СССР), Назым Хикмет (Турци), И. Громадка (Чехословаки), Д. Д. Косамби (Инди), Ли И-ман (Хитад), Жоржи Амаду (Бразили), Изабелла Блюм (Бельги), Жильбер де Шамбрэн (Франци), Пьер Кот (Франци), А. Фадеев (СССР), Я. Ивашкевич (Польша), А. Корнейчук (СССР), Жан Лаффит (Франци), Риккардо Ломбарди (Итали), Мао Дунь (Хитад), Айвор Монтегю (Великобритани), Ян Мукаржовский (Чехословаки), А. Сурков (СССР), Н. Тихонов (СССР) ба бусад оролсоо.

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Генеральна секретаряар Жан Лаффит, секретариадай гэшүүдээр Изабелла Блюм, Жильбер де Шамбрэн, Винсент Данкен Джонс, Нино Фольярези, Пантелеймон Гуляев, Ли И-ман, Рикардо Ломбарди, Айвор Монтегю, Конци Сайондзи гэгшэд hунгагдаhан байна.

Эхэнүүдэй бүхэдэлхэйн конгрессэй болохын урда тээ

ПАРИЖ, июлиин 1. (ТАСС). Үхибүүдые хамгаалхын зорилгоор Эхэнүүдэй болохоёо байгаа бүхэдэлхэйн конгресстэ Франциин эхэнэрнүүд эдэбхитэйгээр бэлэдхэнэ. Энэ конгресс Лозаннада июлиин 7-до нээгдэхэ юм. Конгресстэ французска делегациие эльгээхын тула бүхы орон соо мүнгэн зөөри суглуулагдана. «Юманите» газетын мэдээсэhэнэй ёhоор 1 миллион гаран франк суглуулагдаа.

ДЕЛИ, июлиин 1. (ТАСС). Хэблэлэй мэдээсэhэнэй ёhоор, үхибүүдые хамгаалхын зорилгоор Эхэнүүдэй бүхэдэлхэйн конгрессгэ 50 делегацинуудые эльгээхээр Индиин эхэнэрнүүдэй национальна федераци hунгаhан байна.

Джавахарлал Неру Белградта айлшалжа байна

БЕЛГРАД, июлиин 1. (ТАСС). Белградта байгаа Индиин премьер-министр Джавахарлал Неру Югославиhаа Индидэ байгаа посол Б. Црнобрнь, Индиhээ Югославида байгаа посол Даял гэгшэдтэ үдэшэгдэн ошожо, Белградай городской Арадай комитедэй баярай заседанида мүнөөдэр хабаадаhан ба Белградай хүндэтэ гражданинай нэрэзэргые Нерудэ олгоhон тухай грамота тэрээндэ барюулагдаhан байна. Неру ехээр хүндэлhэнэйнь түлөө Арадай комитедэй депутадуудта халуун баясхалан хүргөөд, энэ хүндэтэ нэрэзэргые олгоhон ябадал хадаа намда дээдэ шагнал мүн гэжэ хэлэбэ.

Үдэрэй 11 часта премьер-министр Неру, президент Тито хоёрой хоорондо хэлсээн болоhон байна.

Үдэрынь ФНРЮ-гэй президент Иосип Броз-Тито Неругэй хүндэлэлдэ обед эмхидхэбэ. Обед дээрэ Тито Неру хоёр үгэ хэлэhэн байна.

Үдэhөө хойшо Дж. Неру Белград шадар оршодог Винчидэхи Борис Кидричын нэрэмжэтэ институдта ошоhон, удаань Белградай спортивна организацинуудай зүгhөө тэрээнэй хүндэлэлдэ үнгэргэhэн физкультурна мүрысөөнүүдые хараhан байна.

Югославиин парламентска делегациин СССР ошохо болоhон тухай

БЕЛГРАД, июлиин 1. (ТАСС). Югославиин арадай Союзна скупщинын делегаци августын 1-дэ Москва ошохонь гэжэ Югопресс агентство мэдээсэбэ. 17 хүнhөө бүридэhэн делегациин состав арадай Союзна скупщинын хоёр вечын хамтын заседани дээрэ ерэхэ неделидэ hунгагдаха юм. Делегаци Советскэ Союзда 15 хонохо байна.

США Баруун Германиие зэбсэглэнэ

США БАРУУН ГЕРМАНИ ХОЁРОЙ ХООРОНДО ХЭЛСЭЭН БАТАЛАГДАБА

ВАШИНГТОН, июлиин 1. (ТАСС). Баруун Германи США хоёр сэрэгэй «туhаламжа» тухай хэлсээе Бонндо үсэгэлдэр баталба гэжэ гүрэнэй департамент мэдээсээ.

Холбоото Штадууд Баруун Германида «hомо хэрэгсэлнүүд болон материалнуудые үгэжэ байхаhаа гадна, мүн бусадшье туhаламжа үзүүлхэ юм» гэжэ хэлсээн соо хараалагдана.

Германска бундестаг энэ хэлсээе эсэслэн баталха ёhотой юм.

Баруун Германида үгтэхэ зэбсэгэй юрэнхы хэмжээн, мүн тэрээнэй үнэ сэн хэлсээн соо тодорхойлогдоогүй байна гэжэ Юнайтед Пресс агентство мэдээсэнэ. Энэ асуудал саашадаа зүбшэн хэлсэгдэхэ байна. Гэбэшье агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, буу зэбсэгэй юрэнхы сумманьнэгэ миллиард доллар хүрэжэ болохо ха. Бии байгаа мэдээнэй ёhоор, Холбоото Штадууд Баруун Германида олон тоото танкнуудые, томо буу болон самолёдуудые үгэхөөр хараална гэжэ агентство тэмдэглэнэ. hомо хэрэгсэлнүүд Англиhаа, Канадаhаа, Хойто-атлантическа союздахи бусадшье оронуудhаа Германида асарагдаха юм.

Холбоото Штадууд бусад түхэлэй буу зэбсэгэй тоодо Германида «Паттон» гэжэ түхэлэй 3 мянга шахуу танк, 1300 истребитель үгэхэ юм. Баруун Германида үгтэхөөр хараалагдаhан буу зэбсэгэй ехэнхи хубинь Европодохи складуудта, нэгэн гээhаа Францида, үгы hаа, Рейнhээ баруугаар байдаг Кайзерслаутерный районд хадагалаатай.

Зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ мүнгэ hомолхо тухай хуулиин проектые США-гэй конгресс баталба

ВАШИНГТОН, июлиин 1. (ТАСС). Финансова шэнэ жэлдэ сэрэгэй гаргашануудта 31.883 миллион доллар hомолхо тухай хуулиин проектые США-гэй конгресстэ сенат болон түлөөлэгшэдэй палата эсэслэн батал-ба. Финансова жэлынь мүнөөдэрhөө эхилхэ байна. 7.330 миллион долларынь армида, 9.118 миллион долларынь флодто, 14.740 миллион долларынь оборонын министерстводэ, мүн зэбсэгтэ хүсэнүүдэй захиргаанай хэрэглэмжэдэ гаргашалагдаха байна.

Турецко-иракско-английска сэрэгэй союзда Пакистан хамжахань

ПАРИЖ, июлиин 1. (ТАСС). Парижска радиогой мэдээсэhэнэй ёhоор, турецко-иракско-английска пактда июлиин эхеэр хамжаха гэжэ Пакистан шиидээ гэhэн тусхай мэдээсэл үсэгэлдэр үдэшэ Карачиhаа абтаа. Пакистанай оборонын министр генерал Мохаммед Айюбханай Анкарада нюуса хэлсээ хэжэ дүүргэhэнэй hүүлээр энэ шиидхэбэри үсэгэлдэр кабинедэй заседани дээрэ баталагдаа гэжэ радио заана.

Японии ажалшад американска сэрэгэй базануудые барилгада эсэргүүгээр тэмсэнэ

ПЕКИН, июлиин 1. (ТАСС). Токийска радиогой мэдээсэhэнэй ёhоор, Тацикавадахи американска сэрэгэй базые үргэдхэлгэдэ эсэргүүсэн Синагава городой (Токиогой префектура) ажалшад эрид тэмсэл ябуулна. Тацикавадахи базые үргэдхэхэ тушаа бэлэдхэлэй хүдэлмэриин хэгдэhэн газарта городой 400 шахуу ажалшад үсэгэлдэр сугларжа, бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэлгэдэнь hаад ушаруулаа гэжэ радио мэдээсэнэ.

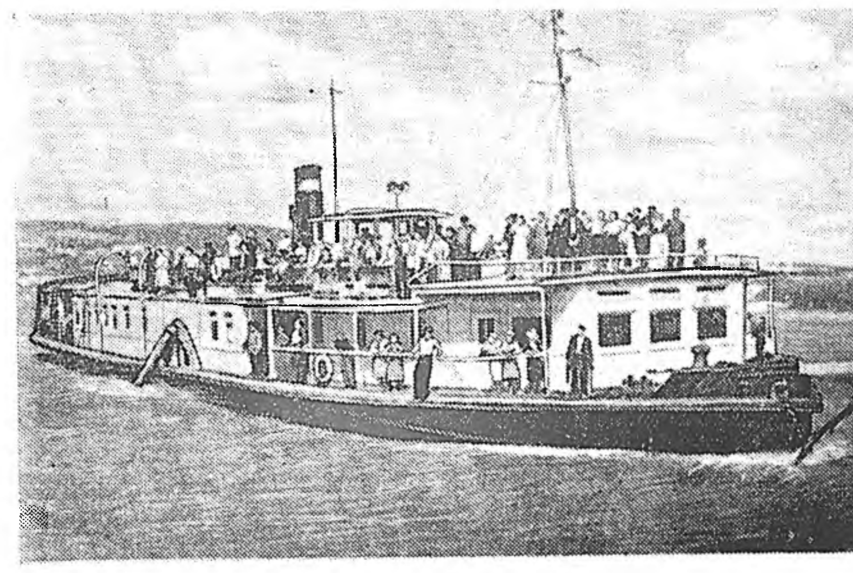

Амаралтын үдэр Сэлэнгэ мүрэн шадар.

Л. Хайдуровай фото.

МАРХУ ЦЫРЕНОВ

Нуурай эрьедэ нэгэтэ...

Зунай үдэшэлэн. Нуурай эрьедэ сэлгеэхэн.
Зугаалан сэнгэжэ ябанабди хоюулан.
Торголиг шарахан зөөлэхэн үhэндэш
Торолдон наадана hэбшээн, дуралhанда
Уяхан нугархай урихан бэедэшни
Эльбэн дүмэхэжэ гараа хүргэхэдэм
Эршэдэн түргэдэнэл шуhанайм гүйдэл.
Арюун зүрхэнэйм сохилоое шагныш,
Адляар шиниихидэл, булгилан байнал.
Сэдьхэлдээ нюуhан нангин хүсэлыем
Шимнил гансааран таанаш, инагни.
Залуу наhанайм хуби заяанда
Зол жаргалай наран мандаа:
«Бүхы наhаараа hанажа ябаарай»—гээд,
Бүтүү алтан бэhэлигээ барюулааш.
Хурсахан галтай нюдэдшни энеэбхилээд,
Халуун дуранайм хүсые эршэдүүлнэл.
Хододоо шамтаяа ажаллаха, hурахаар
Хүсэл зоригыем шангадхан нэмээнэл!
Баяртай шарайдаш элеэр бэшээтэйл:
«Батаар найдажа үгэhэн бэhэлигэйм
Элэхэ бүреэ үнгэтэн яларhандал,
Инаг дурамнай улам hалбархал!»

Ойлгон таагыш зүрхөөрөө

Хахасаха, мартаха аргамгүйл,
Хаанаhаа шамтай уулзаабиб?
hүниин зоргоор унтангүй
hанаанда хатанаб, гуниглан.
Урихан, сэбэрхэн шарайгаар
Урдамни, нюдэндэм энеэбхилэн
Ухаандам оронош элихэнээр.
Дуран яаhан хүсэтэйгөөр
Дууhан зүрхыем эзэлнэб?
Золгохын, зугаалхын хүсэлэнгөөр
Зорижо ойрош дүтэлнэб.
Үнэн дээрээ хажуудаш
Үгэм юундэ олдоногүйб?
Инаг халуун дурыем
Ойлгон таагыш зүрхөөрөө.

Түрэл колхозуудтаа туhална

Иволгын аймагай hургуулинуудай hурагшад зунайнгаа амаралтада гараад байхадаа түрэл колхозуудайнгаа ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Ажал хадаа hурагшадай бэе махабадые hайжаруулдаг, тэдэниие хүдэлмэрищэ болгодог байна. Хабартаа Иволгын дунда hургуулиин, Ганзуринай, Краснояровска, Калёновско долоон жэлэй hургуулинуудай hурагшад полинууд дээрэ наг шэбхэ тараалгада, сабшалан сэбэрлэлгэдэ хабаадалсажа, колхозуудта бага бэшэ туhаламжа үзүүлээ. Бригада, звенонууд боложо таhараад, үбhэ хуряалгын хүдэлмэридэ хамhалсаха гэжэ hурагшад хамтынгаа суглаанууд дээрэ хэлсэhэн байна. Энэ хүдэлмэриие эмхидхэхэ хэрэгтэ ВЛКСМ-эй райкомhоо түлөөлэгшэд колхозуудта гаража эдир колхозникуудта нилээд туhаламжа үзүүлээ. Мүнөө hурагшад ехэнхидээ тарялангай поли дээрэ хүдэлмэрилжэ байна.

Тус аймагай Молотовой, Сталинай нэрэмжэтэ колхозууд hаяхан хамтаржа, ажахы ехэтэй нэгэ колхоз болоhон байна. Мүнөө хамта дээрээ 75 hурагшад зунайнгаа амаралтын үедэ эндэ ажаллана. hурагшадай 2-дохи бригадые хараад үзэе. 30 хүнhөө бүридэhэн тус бригадые Иволгын дунда hургуулиин 9-дэхи классай hурагша Владимир Дугаров хүтэлбэрилнэ. Колхозой правлениин түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Халзанов тэрээн тушаа иигэжэ хэлэнэ: «Нёдондо жэлдэ мүн лэ үхибүүдэй бригадые ударидаhан юм. Тэрэнэй бригада hургуулиингаа эхилтэр эрхим hайнаар ажаллажа, колхозой малда набша, мүшэр ехээр бэлдэжэ үгэhэн, мүн үбhэнэйшье хүдэлмэриие хамhалсаhан байна».

Мүнөө үедэ Володя Дугаровай бригада тарянанай буртаг үбhэ түүжэ байна. Эдэнэр дүрбэн үдэрэй турша дотор 150 гаран гектар талмайе буртаг үбhэ ногоонhоонь сэбэрлээ. Тус бригада хоёр звено боложо хубаараад, хоорондоо мүрысэн ажалладаг. Бригадын гэшүүд оролдостой hайнаар хүдэлмэрилнэ. Энэ бригадынхид тарянанай үбhэ түүхынгээ урдатээ колхозойнгоо огородто ажаллаhан юм. Тэдэнэр 6 га газарта капуста, 2 га газарта помидорой рассада hуулгалсажа, мүн эртэ таригдаhан мангирай ехэ ургасые хуряалсажа үгөө.

Зунайнгаа амаралтын үедэ түрэл колхоздоо бүхы шадалаараа туhалха гэhэн зорилгоо hурагшад бодотоор бэелүүлжэ байна. А. Дашиев.

Сагай уларил ба ургамал

(Фенологой тэмдэглэл)

Июниин hүүлшын 10 хоногто республикын территори дээрэ сагай уларил дулаавшаг байгаа. Үдэрынь агаарай температура 14-hөө 28 градус, hүниидөө 2—8 градус дулаан болоhон байха юм. Энэ арбан хоногой түрүүшын үдэрнүүдтэ зарим нютагуудта газарай хүрьhэн нэгэ заа хүрэн алдаа.

Республикын ехэнхи территори дээрэ аадар, бороо ороо. Заиграйда —10 миллиметр, Түнхэндэ, Баргажанда—11, Яруунада—12, Ахада, Улан-Удэдэ—13, Хоридо—14, Кяхтада, Закаменда—22, Кабанскда—23, Бичурада, Хойто-Байгалда—26, Горячинскда—27, Сэлэнгэдэ—30, Баунтада—27, Торидо—34, Цакирта—48 миллиметр шииг нойтон ороhон байна.

Нэгэ үдэрэй туршада эгээн ехээр Торидо—13 мм, Кяхтада—16, Бичурада, Кабанскда—20, Кырендэ—33 миллиметр шииг нойтон ороо.

Энэ ороhон бороо хаа хаанагүй тарянанай, ногооной ургасада ехэ hайн байгаа. Намарай хара тарянанай үндэрынь 40—102 сантиметр болоо. Хабарай шэниисэ залаагаа харбажа захалаа. Харин Бичурын аймагта шэниисэ жэгдэрэн залаатажа байна. Бүхы дээрээ ургасын гараса бараг hайн.

Кукурузын үндэрынь зарим газарта 14—40 сантиметр болоо.

Энэ арбан хоногой туршада хартаабхын эшэ булгайжа, 6-hаа 24 сантиметр хүрөө. Овощь дунда зэргэ ургажа байна.

Сабшалан, бэлшээри дээгүүр элдэб янзын ногоонууд сэсэглээ, хада хүбшөөр нохойн хоншоор hалбараа.

Колхозуудта тарянанай ряд хоорондын элдүүрилгэ, ургасада нэмэлтэ тэжээл оруулгын хүдэлмэри түлэг дундаа ябажа байна. hаяар үбhэ хуряалга эхилхэнь.

И. Котов.

Редактор Д. Л. ЛОБСАНОВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 46-32, заместителя редактора — 32-74, отв. секретаря —27-37, партийной жизни, сельского хозяйства— 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности—34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32 Для междугородных переговоров — 16.

Н—00497. Типография отдела издательств и полиграфической промышленности Министерства культуры БМАССР. Зак. 3761